

Republika Hrvatska

dokumentacija puta Republike Hrvatske u samostalnost

Sadržaj

Uvodnik, impresum, sadržaj	2
Čestitamo Hrvatskoj	3
Kronologija dogodjajev	4 do 23
Franjo Tuđman	5
Problem Kosova	6
Novinari na Kosovu	7
"danas" i Gradišćanski Hrvati	8
Vukovar	9
Slovenija	10
Gradišćanski Sabor	12
Kako funkcionira priznanje	13
Manjinski zakon u Hrvatskoj	14
Sudska komisija Europske zajednice	15
Član 7	16
Gradišćanski Hrvati kao most	19
Hrvatska kalvarija	20
Stav HKDC-a, Martin Ivančić	22
Reakcije svitske štampe na priznanje	23 do 27
Stav HKD-a, Zlatka Gieler	24
Stav HNVŠ, Edita Mühlgaszner	25
Stav HGKD-a, Džani Mikula	26
Stav govoračice manjin Terezije Stoišić	27
Priznanje i preporod hrvatskih manjin	28
Stav HAK-a, Manfred Čenar	29
Pomoć Hrvatskoj	30
Manjine u Hrvatskoj	31

Dragi štitelji, u ruka držite prvi produkt redakcijske koprodukcije Hrvatskih novin i Novoga glasa. Ideja suradnje se je rodila prilikom debate o priznavanju Republike Hrvatske. Zač ne bi bilo moguće, da Hrvatske novine i Novi glas pružu svojim štiteljem uz stalno aktualno izvještavanje i uz komentare i analize ponekad i opširne dokumentacije i temeljne informacije o nekoj specijalnoj temi.

U ruka držite brošuru o procesu priznavanja Republike Hrvatske, one zemlje, iz ke su se iselili naši preoci pred skoro 500 ljeti. Ova dokumentacija je istodobno i **novi glas** broj 4/1991. Da ov broj nije mogao izajtim jur ljeta 1991, leži konačno i na štentnju austrijskih i europskih političarov, ki se do zadnjega nisu mogli odlučiti za priznavanje, ki su ali ovo priznavanje stalno najavili.

Osviđoćeni smo od toga, da je priznanje Republike Hrvatske od zvanaredne važnosti i za razvitak Gradišćanskih Hrvatov. Po prvi put u našoj specifičnoj gradišćansko-hrvatskoj povijesti ima hrvatski narod svoju državu. Pravoda, pred sada jur 900 ljeti smo imali i mi Gradišćanski Hrvati svoju državu, jer onda smo "mi" još živili u Kraljevini Hrvatskoj. Hrvatski kralji, početo od Tomislava, Krešimira, itd. su bili onda *naši* kralji, naši preoci su im se klanjali. Iako se je odigravala naša povijest sada jur 500 ljet izvan teritorija Hrvatske, je ostala odredjena povezanost, med Gradišćanskimi Hrvati u austrijskoj, slovačkoj i ugarskoj dijaspori i med

"matičnim narodom" u Hrvatskoj.

Da će igrati samostalna Hrvatska drugu ulogu za Gradišćanske Hrvate, to je jasno. Kakova će biti ova uloga, to još nije jasno. I med Gradišćanskimi Hrvati nije jasno, ča si za sebe želju.

One grupacije, ke su i do sada glasno potribovale ispunjenje manjinskih prav za Gradišćanske Hrvate u Austriji, si želju jaku Hrvatsku, ka se zalaže za svoju hrvatsku manjinu vani. Od Hrvatske potriboju aktivnu politiku i angažman, kako to prakticira na primjer Austrija u Južnom Tirolu.

Druga grupacija unutar Gradišćanskih Hrvatov, ki su već povezani s vladajućimi strukturami, ki su bolje integrirani u vladajuće stranke, i ki u oštrom i doslovnom ispunjenju manjinskih zakonov ne vidu pravo rješenje za Gradišćanske Hrvate, su oštro protiv aktivne uloge Hrvatske u Austrijskoj politici. Oni bi gledali u politički aktivnosti Hrvatske za Gradišćanske Hrvate umišanje u unutarnje posle Austrije. Ova grupacija stoji bliže austrijskoj politici i zastupa mišljenje, da moraju Gradišćanski Hrvati sami riješiti svoje probleme. Hrvatsku gledaju već kao tudju zemlju nego drugi.

Da bi dokumentirali ove linije, smo prosili različne mjerodavne osobe u manjinskoj politici za njevu ocjenu budućega razvitka odnosov med Gradišćanskimi Hrvati i samostalnom Republikom Hrvatskom. Na ovom mjestu se kanimo zahvaliti svim, ki su bili pripravnii svojim komentarom suradjivati pri ovoj dokumentaciji.

I M P R E S U M

vlasnik, izdavač i nakladnik: Hrvatski akademski klub

odgovorni urednik: Franjo Šruff

suradniki: dr. Nikola Benčić, Jure Špika, Petar Tyran

autori-gosti ove dokumentacije:

Martin Ivančić, mag. Edita Mühlgaszner, Manfred Čenar,

mag. Terezija Stoišić, mag. Džani Mikula, mag. Zlatka Gieler

suradniki arhivnoga dijela: Manfred Čenar, Petar Lebenić

peljačtvo arhiva: Regina Palatin

pregled i prijevod internacionalne štampe: Rihard Balogh

tehnička realizacija: uredništvo Novoga glasa, Hrvatski akademski klub

slike: arhiv Novoga glasa, arhiv Hrvatskih novin, Vjesnik, Večernji list

ekspedit: Regina Palatin

tisak: Wograndl, Matrštof

nakladni poštanski ured: A-1040 Beč/Wien

manuskripti se šalju na adresu: Hrvatski akademski klub,

Schwindgasse 14/10, A-1040 Beč, tel. & faks: 0 222 - 505 71 06

Na nakovnju vrimena ...

Čestitamo novoj, samostalnoj, demokratskoj Hrvatskoj!

Ona se je vratila u europsku zajednicu s ljudskim državnim idealima, postavila si za načelo: zbogom Balkan, smir je Europa (ka je tako štental). A sada tukeće snažno na vrati Europe!

Čestitamo novoj demokratskoj samostalnoj Hrvatskoj!

Ona je nastala kot Feniks iz pepela i dima, na aldovi svojih sinov i kćeri, na proljanoj krvi, porušeni crikva i bolnica, škola i muzeji, na zničeni varoši i seli, na porušenoj, od tenkov zagaženoj krajini.

I nova Hrvatska će biti Hrvatska, hrvatskija od dosadašnje, prez vkanjljivo-folišnih izgovorov „Mismo vas oslobodili iz „uze narodov“, mi smo odrubili glave braunasto-črnog pozolja“. Nima više licemjernih, hamišnih izgorov, maske su spale, horcari su izgubili svoju šarenu pratež.

Pozdravljamo novu, samostalnu, demokratsku Hrvatsku!

Ona po pacti conventi ponovo postaje samostalna i priznata, otkupljena krvlju svojih prvorodjenih.

I težak, brimen i nagao je bio put, a vrh se sakrivao u gustoj magli, a sada se visoravna iskazuje praznim, a u daljini, daleko se vidu novi izgledi, ki su ali sapuoduzimajući. Od visine se vrta u glavi, ali novi špici blistaju u daljini i pozivaju u novi svit, u novo stoljeće.

I ključim ufanjem se pitamo u srcu: će ono biti lipše, zadovoljnije, bolje? Hrvati su svenek sanjali svoju slobodu i svoju samostalnost. Cijela njihova povijest je dokazivanje

samostalnoga priključenja - pod silom prilike - drugim, Ugrom, Austriji ili Jugoslaviji, simo ili tamo. Čemerni geografski položaj, velu neki i slažu s rameni.

A sada je konac tomu, sada kaliti narodni čelik i moći pokazati što tinje

u hrvatskom narodu. Fantenje je slatko ali politički kratkovidno, pravica s disciplinom u smislu humanoga človika i humane države će dati novu zvijezdu peljačicu Hrvatskoj, novoj, demokratskoj, samostalnoj Republici Hrvatskoj.

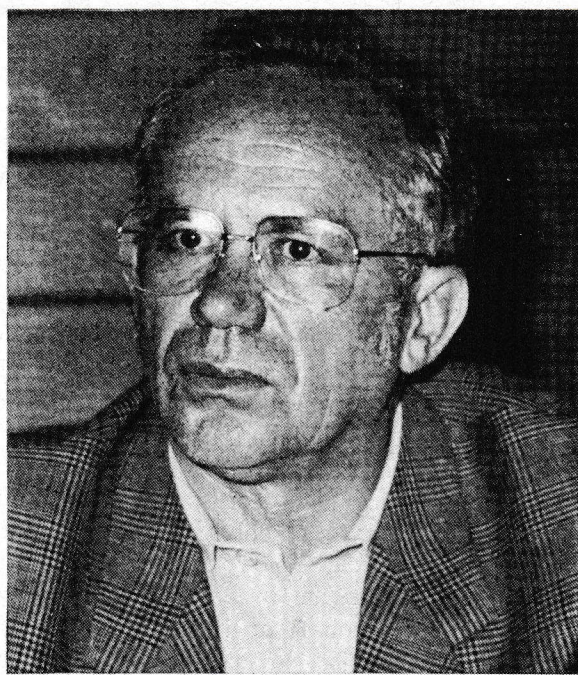
Sve je moguće, sve je otvoreno. Gospodarstvene mogućnosti s turizmom predivnom krajinom Dinarov, s centralnim masivom Velebitom i rodovita Slavonijas bočnimi kotlina-

mi daje dosta dobre mogućnosti preživljenja toga naroda i med drugim narodi Eurpoe, u dobrostanju i miru.

Gvišno nisu to mogućnosti ke se moru ostvarivati prez truda, ali hrvatski narod je marljiv i razuman, i zato se s punim opravdanjem moremo

ufati da se on iz prošlih, žukih 70 ljeti naučio, a osebito iz zadnje bolne, krvave i suzne krize.

Ufanjem, velikim ufanjem gledamo u budućnost hrvatskoga naroda. Ta budućnost je putovanje na rubu dibokih skalina, a granice su joj

dr. Nikola Benčić
povjesničar i
član HAZU

od naroda nošena demokracija i zahadjanje s manjinami u toj državi. I nas tangira ova druga ubrov u velikoj mjeri. Kako bude Hrvatska zahadjala sa svojimi (svejedno kojimi) manjinami, toliko se imamo mi ufati od naše države. Medjunarodna

Na nakovnju vrimena...

reputacija Hrvatske će ovisti od toga, i nje glas u Europi. A tim i naš položaj u Austriji, Ugarskoj i Slovačkoj. Ako ne - ali to bi bilo strašno smišno - znamda Srbija postane nasljednik garanta Državnoga ugovora iz 1955. ljeta. Onda zbogom Gradišćanski Hrvati! Onda ćedu dostati asimilatori svojega pravoga tovaruša. (Doživili smo već jugoslavenske državnike u Austriji ki ni toliko kot je pod nokti črno nisu znali o Gradišćanski Hrvati.) Čija košulja to nije, neka si ju ne obliče! Mogla bi nastati još jedna apsurdna situacija u naši redi (i nju smo u prošlosti čuli iz prominentnih ust), da mi s timi „Jugoslaveni“ ništ posla nimamo. I onda nam je zbogomdati manjinskom hrvatstvu u ovom prograničnom prostoru.

Zato mislim, sve veze s novom Hrvatskom se moraju postaviti na nove temelje. Pozabimo sve što je staro i mislimo odjednoč slobodnije, otvorenije, i gradimo veze na uzajamni, ravnopravni temelji, kot ravnopravni kotrigi jednoga staroga kulturnoga i za Europu zaslužnoga naroda.

I mi moramo investirati u našu budućnost. A velikodušni dokazi ljudskosti, srca i dobrote, dobre volje i srodnosti u prošli teški dani Hrvatske su bili u naši skromni prilika beskonačni, prez dvojbe, od srca i dobronamjerni. I prasnula je, podžgovala se je i u nas potaneća žeravka narodne čuti, ne dajmo da se ugasi.

Radikalno nove koncepte simo, gradi se nova, slobodna, samostalna Hrvatska. Svi se ufamo i na moderni, demokratski, kršćanski temelji, ki ćedu postaviti i naše veze na čvrste, europske fundamente.

I mi smo na nakovnju vrimena!
Nikola Benčić

Ča je bilo kada?

ljetu 1989.

28. februar 1989.

Osnivanje Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) u Zagrebu. HDZ se zalaže za oživljavanje prirodnoga prava na pluralizam. Posebna pažnja se poklanja iseljenomu hrvatskomu narodu.

21. i 22. januar 1989.

Posjet zastupnikov vlade Socijalističke Republike Hrvatske u Gradišću. Ministarpredsjednik Milović i ministar za vanjske poslove Ivica Trnokop su u razgovoru sa zemaljskim poglavarom Sipötzom i zamjenikom Sauerzopfom u prvom redu diskutirali gospodarstvena pitanja. Kulturni ugovor med Gradišćem i SR Hrvatskoj ćedusada proširiti na tri ljeta, a Gradišćanski Hrvati su dio toga ugovora.

ljetu 1990.

13. januar 1990.

Osnivanje HDZ-a u Austriji. Za predsjednika je odbran Vlado

Pritišanac. Glavni referat je držao dr. Franjo Tuđman.

4. februar 1990.

Osnivačka sjednica austrijske grane Hrvatske demokratske stranke (HDS) u Beču. Predsjednik HDS-a dr. Vlado Veselica je predstavio stranku, ka ima polag njegovih riči demokratska i kršćanskosocijalna načela.

24. i 25. februar 1990.

Prvi kongres Hrvatske demokratske zajednice u koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu. Za prvoga predsjednika stranke je odbran dr. Franjo Tuđman. HDZ je po broju članov najveća opozicijska stranka u Hrvatskoj. Ona ima oko 250.000 članov. Pri kongresu zastupaju Franjo šrujf i Petar Tyran Gradišćanske Hrvate kao gosti i pozdravljaju demokratizaciju i većstranački pluralizam u Hrvatskoj.

marc 1990.

Hrvatska kršćanska stranka (HKS) je predstavila svoj program, ki temelji na kršćanskom gledanju na svit i na

neprolazni vrjednosti demokracije. Dr. Hrvoje Šošić, jedan od peljačev te nove stranke u Hrvatskoj, je predložio koaliciju s HDZ-om.

22. april 1990.

Prvi slobodni izbori po 63 ljeti u Hrvatskoj. HDZ na čelu s Franjom Tuđmanom osvojio je u mnogi mjesti znamda i apsolutnu većinu. Druga najčvršća stranka je Stranka demokratskih promjena (SDP), bivša komunistička stranka pod peljanjem Ivica Račana. Koalicija narodnog sporazuma je dobila manje glasov nego očekivano.

30. maj 1990.

Polag prve sjednice novoga i višestranačkoga Hrvatskoga sabora se je svečevao „Svehrvatski dan hrvatske državnosti“ po cijelom svitu. U Beču su svi ogranki hrvatskih strankov, od HDZ-a do HDS-a, zajedno svečevali u „Kursalon Hübner“. Pri toj prilici su zastupnici Gradišćanskih Hrvatov čestitali i izrazili želje za još intenzivnijimi kontakti s matičnim narodom.

Franjo Tuđman (HDZ) je nastao predsjednik Republike, a Stipe Mesić (HDZ) ministarpredsjednik vlade. Za predsjednika Sabora je odbran Zdravko Domljan, takaj član Hrvatske demokratske zajednice.

juni 1990.

Predsjedništvo Republike Hrvatske pod peljanjem predsjednika Tuđmana odobrilo je „Nacrt prijedloga za promjenu Ustava SR Hrvatske“, kim se iz imena Republike izostavi rič „Socijalistička“, tako da službeno ime glasi „Republika Hrvatska“. Istodobno se promjenio i grb. Novi grb je povijesni hrvatski grb, a on postaje i sastavni dio hrvatske trobojnice. Zbog grba je došlo do oštih diskusijov. Protivnici „šahovke“ mislu, da je grb znak fašizma i ustaštva, jer su ga hasnovali i u fašističkoj „Neodvisnoj državi Hrvatskoj“. Na drugu stran je bila šahovka i dio oficijalnoga grba Socijalističke Republike Hrvatske.

2. juli 1990.

Slovenija se proglašava za samostalnu

Franjo Tuđman, predsjednik Hrvatske

S Franjom Tuđmanom se je počelanovaera u Hrvatskoj. Tuđman je sa svojom nacionalno-konzervativnom Hrvatskom demokratskom zajednicom (HDZ) dobio prve slobodne i demokratske izbore u postkomunističkoj Hrvatskoj. HDZ je dostignuo već nego 2/3 poslanikov. Tuđmana su svečevali kao Mesijaša Hrvatske.

Rodio se je 15. maja 1922. u Velikom Trgovisu. Bio je med partizani, kade je nastao još i general. Od 1945. do 1961. imao je različne funkcije u generalnom štabu armije i u Ministarstvu za obranu. U rangu generalnoga majora je po vlašćoj želji prošao iz vojske, da se, kako je sam rekao, „posveti znanosti“.

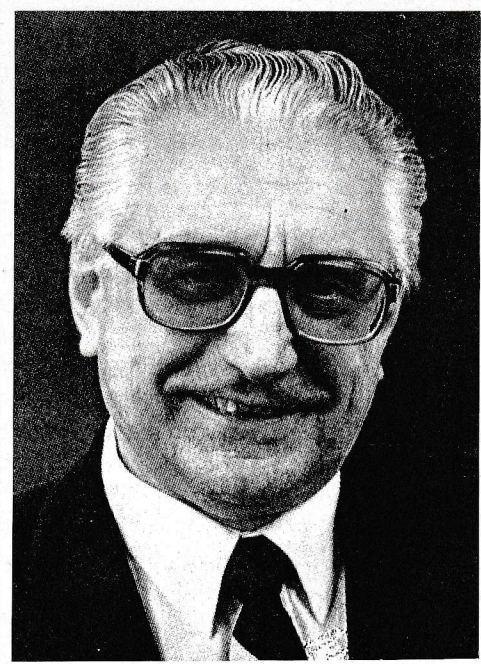
Doktorirao je u Zagrebu (povijest), kade je i habilitirao kao vanredni profesor za političke znanosti. 1965. je nastao poslanik u Saboru. Jur dvi ljeta kasnije je došao konac njegove političke karijere. Objavio je djelo o hrvatskom jeziku, ko je sadržavalo „nacionalne tendencije“, i zbog toga je

morao napustiti Sabor. 1972. su ga osudili zbog „nacionalističkih izrekov“ na dvi ljeta zatvora. 1981. je zbog istoga uzroka opet morao za 3 ljeta u zatvor. Zvana toga 5 ljet nije smio djelati.

Ljeta 1989, kada je Hrvatska dopustila političke stranke, je Tuđman utemeljio Hrvatsku demokratsku zajednicu i je nastao nje predsjednik. Hrvatska demokratska zajednica je konzervativna stranka s nacionalnimi tendencijami, ka je dobila prve izbore u prvom redu

zbog jasne izreke, da je za samostalnost Hrvatske. Tako je postala sklonišće velikoga broja ljudi i funkcionarov s dijelom različnim mišljenjem i političkom orijentacijom. Po izbori se je Tuđmanu ugodalo, da do neke mjere stabilizira HDZ tim, da otcipi desni i livi rub stranke.

Tuđman je konačno peljao Hrvatsku do samostalnosti. Pri tom je morao čuti i mnogo kritike od

opozicije. Predbaciva mu se u prvom redu autoritaran stil, želja za moću i manjkanje diplomatske čuti. Prem da je bio u zadnjem ljetu nekoliko puti dosta ugrožen kao predsjednik, ga nije ni nutarstranačka ni vanstranačka opozicija mogla srušiti. U teškom bojnem času bi to moglo imati katastrofalne posljedice.

Sada, po priznanju Hrvatske i po primirju, je znatno stabilizirao i izgradio svoju poziciju u Saboru i u narodu, tako da ima dobre šanse ostati jako dugo predsjednik Hrvatske. ○

Kosovo

pozabljeni problem

„Mjera zbog nepovoljnoga stanja“ je magičan pojam na Kosovu, u bivšoj autonomnoj regiji, ka je sada potlačena od Srbije. Za ovim pojmom se shranja 300.000 albanske dice, ka već nesmu u školu, desetstisuće otpuščenih Albancev, međ njimi 6.000 učiteljev, silom zatvorene škole, puni zatvori, vojska na svi cesta.

Okolo Kosova s 11.000 km² i s 90% Albancev je vojska povukla militarnu zonu. Svakoga putnika točno kontroliraju. Stalno se događja, da vojnici tuču ljude na cesta. Po riči opozicije je u zadnji devet ljeti išlo 600.000 Albancev kroz ruke policije.

Skoro nije moguće komunicirati s Kosovom. Kosovo je nastala „policajska država“ u sredini Europe. Najnovija potribovanja Albancev za priključenje k Albaniji će biti jedan uzrok već za novi teror.

Peljač opozicije Ibrahim Rugova, koga zovu „Vaclav Havel Kosova“ mora priznati, da kipi u zemlji. Med Albanci je došlo do radikalizacije. Ali ipak prevlada još svenek mišljenje, da je bolje trpiti pod potlačenjem nego biti ubijen. Albanci

da nimaju oružja, dokle su Srbi - i privatnici - naoružani do zubi. Svaka revolta bi peljala u masaker.

Simptomatična je situacija u školi: u osnovnoj školi „Min Duraku“ u Prištini je bilo prošlo ljetu 140 školarov. Sada je škola prazna. Pet učiteljev podučava pet školarov. Svi su srpske narodnosti. Bivši direktor, Albanac, razlaže u nazočnosti srpskoga nasljednika i dvih policajcev, zač je tomu tako. U ljetu 1990. su srpske vlasti u Beogradu zaključile nastavni plan za cijeli teritorij Srbije, a tim i za Kosovo. Nastavni jezik je srpski. O albanskoj povijesti, literaturi i jeziku se ništa ne čuje.

Svi albanski učitelji, ki nisu bili pripravnici potpisati deklaraciju lojalnosti, su dostali plavo pismo. Protesti i demonstracije su bile zaman. Nato su se vratili učitelji u škole i su besplatno podučavali po starom nastavnom planu. Policija je pak silom ukinula svaki otpor. Provalili su u škole, istjerali školare i učitelje. Sada pazu, da se ne bi vratili i opet podučavali. ○

državu. Ljubljanska Skupščina (parlament) je zaključio, da jugoslavenski zakoni već nimaju valjanosti u Sloveniji. Federacija Jugoslavija neka postane konfederacijom, predlažu u Ljubljani.

20. juli 1990.

Pri sastanku zastupnikov hrvatskih strankov s Hrvatskim akademskim klubom u Zagrebu je vladajuća stranka HDZ i opozicija za proširenje suradnje s Gradišćanskimi Hrvatima. Miljenko Žagar, glavni tajnik HDZ-a, kani da Republika Hrvatska urgira konačno ispunjenje člana 7 Državnog ugovora od Austrijske vlade.

1. august 1990.

Sabor je zaključio minjanje Ustava. Tim je Republika Hrvatska suverena država, ka će ali ostati do drugoga zaključka Sabora unutar Jugoslavije.

konac augusta 1990.

Do najjačih nemirov po 1971. ljetu je došlo u Hrvatskoj. Općina Knin, Gračac i Benkovac, kade su većina stanovnikov Srbi, potriboju autonomiju u Hrvatskoj. Hrvatska vlada odbija želje i govori o nahuskanju s izvan Hrvatske.

12. oktobar 1990.

U medjuvrimeu je raskol med Hrvatskom i Srbijom jur tako velik, da nije zamišljiva ni konfederacija, kamoli federacija. Nemiri i početki građanskoga boja u Kninu su konačno zbudili europsku javnost.

16. oktobar 1990.

Prilikom „Tajedna bana Jelačića“ je predsjednik Hrvatske vlade dr. Franjo Tuđman otkrio Fernkornov spomenik hrvatskomu banu Josipu Jelačiću. Jelačić sada stoji opet na svojem mjestu na starom „Trgu Bana Jelačića“, vulgo „Jelačićplacu“, ki se je zvao po boju „Trg Republike“.

novembar 1990.

Dr. Frane Golem je novi ministar za inozemne poslove Republike Hrvatske. Njegov prethodnik Zdravko Mršić je nastao direktor Vladine agencije za prestrukturiranje i razvitak.

10. decembar 1990.

Governer Hrvatske narodne banke, dr. Ante Čičin-Šain, se je zalagao za model konfederacije pri referatu na sveučilišću u Beču.

22. decembar 1990.

Novi Ustav Hrvatske uključuje Hrvate izvan Hrvatske. Hrvatska je po ustavu samostalna država, ostaje ali do daljnje u jugoslavenskoj federaciji.

Ijeto 1991.

5. januar 1991.

Dr. Frane Golem, ministar za vanjske poslove, je rekao da član 7 Državnog ugovora još nije potpuno ispunjen. Gradišćanskohrvatska manjina u Slovačkoj ima isti tretman kao i Čehi i Slovaci u Slavoniji, tim je Hrvatska zadovoljna.

9. januar 1991.

Jugoslavensko državno predsjedništvo potribuje ultimativno, da i Hrvatska i Slovenija raspustu svoje naoružane jedinice. Obadvi Republike se suprotstavljaju.

konac januara 1991.

Austrijska vlada je Velikoborištofca Endru Berlakovića imenovala generalnim konzulom Republike Austrije u Zagrebu.

21. januar 1991.

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman u Beču. On je razgovarao s kancelarom Vranickom i ministrom inozemnih poslova Mockom. Pri toj prilici je Mock izrazio simpatiju za Hrvatsku.

26. januar 1991.

Demonstracija u Beču protiv intervencije armije u Hrvatskoj. Hrvatski akademski klub je u svojem otvorenom pismu apelirao na hrvatski narod a osebujno na demokratski odabrano političko peljačtvo Republike Hrvatske, da trizno pokušaju riješiti nepovoljnu situaciju.

3. februar 1991.

Predsjednik Jugoslavije, Srbin Borislav Jović, se je nagražao Hrvatskoj, da će uhapsiti hrvatskoga

Novinari

neprijatelj br. 1 na Kosovu

Oni su bili med prvimi, ki su potlačeni, terorizirani i optuženi zbog „separatizma“. Mnogi su dospili u zatvore, neki su onde umrli od bičevanja i mučenja. Neodvisne albanske novine na Kosovu su prepovidane i već ne egzistiraju. Šakica novinara, ki još djelaju u cenzurirani novina, moraju stalno na „informativne razgovore“ u policijske stanice, iz kih se dostkrat vratu s polamljenimi prsti i rukami.

Zadnji „informativni razgovor“ je za jednoga urednika završio sa 60 dani zatvora. A ča to znači, znaju jur svi albanski novinari. „Polovicu časa živiš izoliran, drugu polovicu skupa s 8 kolegov na 13 m², u ki nije drugoga namještaja nego lonac ki služi kao WC“.

Optužbu ili suca nikada nije vidio. Policija ga je upozorila na to, da bi njegova obitelj živila u velikoj pogibelji zbog njegovoga ponašanja. Oko 12 kolegov je jur skrsnulo. Kamo i kako se ne zna. Neke su našli ustriljene, drugi se nisu vratili od „informativnih razgovorov“, povidaju kolegi. Mnogi imaju slike ubijenih pri sebi.

Glavna štacija pri zničenju slobodnoga mišljenja je TV-Priština. Od prijašnjih 1.200 zaposlenih je ostalo 60, povida Fata*. Ona je bila peljačica ženske redakcije i je

izgubila posao zbog „neopravdane odsutnosti od posla“. Nje verzija: Ona je bila na dozvoljenom odmoru. Kad se je vratila, već nije smila u ured, kade je ležala nje dozvola za odmor.

Prlje kada je Priština emitirala program na albanskom, turskom i srpskom jeziku, i na romanese. Tomu je sada konac. Od 7 uri albanskoga programa je ostalo 20 minut vistiti. A to su samo prevodi iz Beograda.

Mleda* je duplo ugrožena. Ona je Albanka i korespondentica za hrvatske dnevne novine u Prištini. U zadnje vrime ide samo s torbom iz stana, u koj ima štrimfe, zdolnju pratež i neka dugovanja za toaletu. „Za sigurnost“, veli ona, „jer svaki dan moram s tim računati, da me uhapsi policija. A ja kanim osigurati barem minimalni higijenski nivo u zatvoru.“

Viditi je, da je nervozna, ako razgovara sa stranci. Stalno gleda okolo, nemirno sidi na nje stolcu. Konačno već ne more zdržati. „Ja moram sada pojtiti. Ionako sam jur predugo ovde. Jednu družicu su uhapsili zadnji tajedan. U zatvoru su nje noge zataknuhli cijelu noć u posudu s mrlzom vodom. Nje noge su onda bile nekoliko dani zatečene. Ja ne kanim, da se to i meni dogodi.“

* imena prominjena

ministra obrane Martina Špeglja. Predsjednik Hrvatske je odgovorio, da će Hrvatska militarno reagirati, ako Jugoslavenska armija napade Hrvatsku.

5. februar 1991.

Predsjednik slovenske vladajuće

koalicije DEMOS, Jože Pučnik, je isključio, da bi Slovenija mogla ostati u eventualnoj južnoslavenskoj konfederaciji. Istodobno je rekao, da će Slovenija istupiti iz Jugoslavije još pred junijom. Hrvatska je nazvistišla, da će slijediti Sloveniji, ali nije rekla termin.

8. februar 1991.

HAK i Klub slovenskih študentov u Beču su stavili molbu Austrijskoj vladi

da bi se kod UNO-savjeta za sigurnost zalagala za prepričanje vojne intervencije u Jugoslaviji.

februar 1991.

Pravne odredbe Jugoslavije već ne stoju nad pravom Republike, rekao je dopredsjednik Sabora Hrvatske

dr. Vladimir Šeks. Po odgovarajućem zaključku Sabora u Zagrebu čedu svi savezni zakoni zgubiti valjanost, ki nisu u skladu s hrvatskim pravom.

22. februar 1991.

U Sarajevu dogovara svih šest predsjednikov republikov raspušćenje Jugoslavije. Hrvatska i Slovenija predlažu podiljenje skupnoga duga. Pred ovimi dogovori je bilo mnogih neuspješnih dogovorov u Beogradu.

2. marc 1991.

U varošu Pakrac je došlo do sukobov med srpskim stanovničtvom i hrvatskimi "špecijalci". Borislav Jović je naredio vojnu intervenciju.

8. marc 1991.

Ministar Busek je u principu za priznanje mladih demokracijov Slovenije i Hrvatske. On je i kritizirao austrijsku vanjsku politiku, ka nije bila orientirana na reforme u istočnoj Europi.

13. marc 1991.

Gradišćanskohrvatske poslanice Te-rezija Stoišić i Marijana Grandić potribuju skupa s klubom Zelenih u Parlamentu, da neka Austrija priznaje. Predlog je odbijen. Ovomu prvomu oficijalnomu predlogu Zelenih su slijedili mnogi drugi, mnoge parlamentarne debate i rasprave, dokle su u decembru, 9 misec kasnije, sve četire stranke u Parlemtentu potribovale priznanje Hrvatske i Slovenije.

15. marc 1991.

Predsjednik Jugoslavije je odstupio, jer je predsjedništvo Jugoslavije odbilo upeljanje izvanrednoga stanja, kako je to bila vojska predložila. Jovićev zastupnik Mesić je izjavio, da je on preuzeo funkciju predsjednika. Tajedan dan kasnije je Jović opet povukao svoju odluku.

19. marc 1991.

Peljačtvo vojske je izjavilo dvosmislenu deklaraciju, u koj govori o oštrom nastupanju, ali i o nezamišanju u politička pitanja. Slovenija imenuje deklaraciju „mekim pučem“ i već ne plaća za vojsku.

1. april 1991.

U nacionalnom parku „Plitvička jezera“ je došlo do bitkov med srpskimi četnici i hrvatskom policijom. Vojska je intervenirala.

10. april 1991.

Predsjednici svih šest republikov su zaključili referendum u cijelnoj Jugoslaviji o budućnosti države (konfederacija, federacija ili otcipljenje). Ov referendum ali nikada nisu mogli održati.

dišćanski Hrvati samo tema na rubu. Gradišćanski Hrvati da su u stalnoj borbi protiv asimilacije. Tako ni član 7 Državnoga ugovora 1955 još nije ispunjen. „danas“ u istom članku izražava svoje ufanje, da će u budućnosti bolje funkcionirati suradnja med Gradišćanskimi Hrvati i matičnim narodom. ○

časopis „danas“: Hrvatska se ne mari za Gradišćanske Hrvate

Ugledni politički tjednik u Hrvatskoj „danas“ je u februaru 1991. kritizirao slabi interes predsjednika Republike Hrvatske Tuđmana za Gradišćanske Hrvate. Kritika se u prvom redu odnaša na Tuđmanov posjet u Beču, kade skoro nije imao lazno za Gradišćanske Hrvate. Časopis „danas“ piše, da su bili Gra-

dišćanski Hrvati samo tema na rubu. Gradišćanski Hrvati da su u stalnoj borbi protiv asimilacije. Tako ni član 7 Državnoga ugovora 1955 još nije ispunjen. „danas“ u istom članku izražava svoje ufanje, da će u budućnosti bolje funkcionirati suradnja med Gradišćanskimi Hrvati i matičnim narodom. ○

☛ 20. april 1991.

Predsjednik Sabora Republike Hrvatske, Žarko Domljan, pohodio je službeno Beč. On se je sastao s predsjednikom parlamenta Fischerom i predsjednikom Republike Austrije Waldheimom. Tom prilikom se je sastao sa zastupnici HAK-a i HGKD-a, kade je on rekao da za budućnost predvidja Hrvatska instalirati „Hrvatski centar“ u Beču s hrvatskim domom.

19. maj 1991.

U referendumu u Hrvatskoj se je izrazilo 94% stanovništva za neovisnost Hrvatske. Predsjednik Srbije Slobodan Milošević je izjavio, da će potribovati dijele Hrvatske, ako se Hrvatska bude otcipila.

24. maj 1991.

U tri pokusi Predsjedništvo SFR Jugoslavije nije odibralo Hrvata Stipa Mesića za novoga predsjednika Jugoslavije, kako bi to bilo predvidjeno polag rotacije u predsjedništvu. Dok ga zastupnici Srbije, Vojvodine, Kosova i Crne Gore (srpski blok) ne kanu odibrati, ostale republike tvrdu, da je Mesić po ustavnom pravu predsjednik za dođuće ljeto.

23. maj 1991.

Slovenija je naredila dijelomičnu mobilizaciju svoje teritorijalne obrane.

22. juni 1991.

Jur od sredine maja srpski i crnogorski člani Predsjedništva Jugoslavije blokiraju redovno odibiranje Hrvata Mesića za predsjednika. Jović je izjavio, da će isključiti Hrvatsku i Sloveniju iz Predsjedništva.

juni 1991.

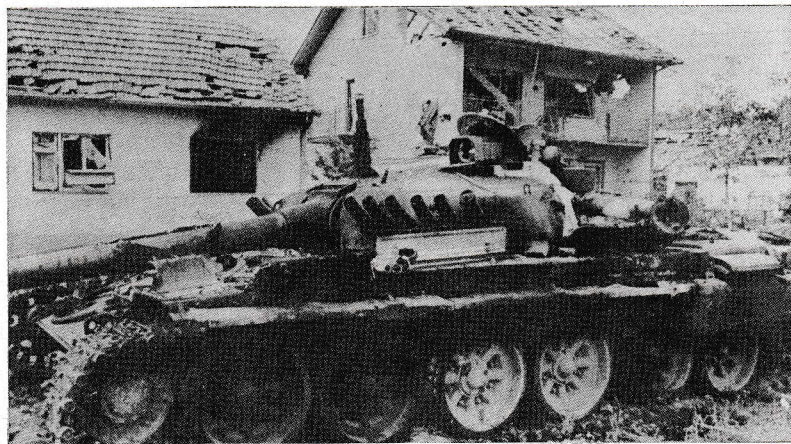
Predsjednici Tuđman iz Hrvatske, Milošević iz Srbije i Izetbegović iz Bosne i Hercegovine su u Splitu razgovarali kako riješiti krizu u Jugoslaviji. Diskutirali su i podiljenje BiH na šest autonomnih (nacionalnih) kantonov.

25. juni 1991.

Dan formalne deklaracije neodvisnosti Republike Hrvatske. Austrijski

Vukovar

grad heroj

Napad i okupacija Vukovara je bio vjerojatno jedna od centralnih događajev u boju u Hrvatskoj. Hrvati su proklamirali Vukovar hrvatskim Stalingradom, kade su kanili teško pogoditi srpsku armiju, a i za armiju je Vukovar nastao objekt prestiža. Vukovar se je držao konačno 86 dani, do zadnjega su ga hrvatske jedinice branile. Po informacija komandanta obrane, Mile Dedakovića, je hrvatska garda - u koj je stao i velik broj lojalnih Srbov - mogla zničiti bezbroj panceroev i avionov. Do sada nije poznato, ko-

liko ljudi je zaistinu poginulo u i pred Vukovarem. Zapadni svit je samo vidio strašnje slike porušenoga grada na Dunaju. Vukovar je imao skoro 40.000 stanovnikov. Sada je prazan.

Po padu Vukovara se je počela odiseja za zarobljene hrvatske vojake, bolesnike, žene i civiliste. Odvlikli su je u Vojvodinu, i dugo je duralo, dokle su mogli barem civilisti dojt najzad u Hrvatsku. Piše, kroz cijelu Bosnu. Zarobljena je bila i Vesna Bosanac, direktorica Bolnice, ka je do zadnjega organizirala medicinsku opskrbu u Vukovaru. ○

ministar vanjskih poslova Alois Mock je rekao, da će moći Austrija odlučiti o formalnom priznanju stoprv onda, kad budu ispunjeni mjerodavni kriteriji međjunarodnoga prava. Austrijski priučnik međjunarodnoga prava govori u vezi s ovimi kriteriji o državnom narodu, o državnom teritoriju i o suverenoj državnoj vlasti.

26. juni 1991.

Zelena alternativa i Slobodnjačka stranka potribuju priznanje Hrvatske i Slovenije.

27. juni 1991.

Teške bitke med slovenskom teritorijalnom obranom i Jugoslaven-

skom narodnom vojskom. Slovenci se uspješno branu. Demonstracija u Beču za mir i pravo u Jugoslaviji i protiv agresije JNA na Sloveniju pred jugoslavenskom ambasadam.

29. juni 1991.

Po posredovanju, ili bolje rečeno po intervenciji su Hrvatska i Slovenija pripravne, da odustanu od realizacije svoje neodvisnosti u dođući tri miseci.

30. juni 1991.

Jugoslavenska narodna armija pojača ekspediciju za kaštigu Slovenije. S jakim jedinicama i tenki pokušavaju reokupirati granične prelaze, ke su preuzeli slovenski organi. U toku

Slovenija mala dežela

Sloveniju i Austriju povezuje tisućljetna povijest. Slaveni, ki su u sridnjem vijeku živili u veliki dijeli današnje Austrije, su imali južno od centralnih Alpov samostalne vojvodine. Stalno su bili ugroženi od Bavarcev i Frankov u sjeveru, od Langobardov u zapadu i od Avarov u

pinezu, na „Tolaru“.

U toku kristijanizacije u drugoj polovici 8. stoljeća, ku su organizirali solnogradski i bavarski biskupi, je došlo do revoltov Karantancev protiv Nimcev. Ova revolucija ali nije uspjela, 822. ljeta je prestala samostalnost za 1100 ljet.

Konac seljačkih uzbunov i protureformacija su oslabili socijalni, etnički i gospodarstveni razvitak Slovencev. Prestao ali ipak nije.

Do 1948. je imalo nacionalno gibanje kod Slovencev u prvom redu kulturne posljedice. Stvorili su literarna djela, gramatike i rječnike.

Slovenski duhovnik iz Koruške, Matija Majar (1809. do 1888) je kot prvi potriebovao ujedinjenje svih slovenskih krajev pod jednom administracijom. To su bili: Krain, dijeli Štajerske, Koruške, slovensko primorje, dijeli provincije Venecije i dijeli Ugarske. Majar je mislio na autonomnu Sloveniju, ka bi se mogla povezati s Hrvatskom.

U času cesara Franje Josipa je nastao Celovec (Klagenfurt) drugim centrom Slovencev u monarhiji. Mohorjevo bratinstvo, slovenski crkveni red u Celovcu, je do 1918. podilio 16 milijoni knjig

na slovenska domaćinstva. Članov su imali oko 90.000, a od toga 7226 samo u Koruškoj.

Početo od 1870. je došlo do masovnih sastankov (taborov) za ujedinjenu Sloveniju. Pokidob da nimškonacionalni krugi nisu kazali pripravnost na kompromis, su se slovenski krugi sve već radikalizirali. Konačno je došlo do ideje trializma, ki bi obuhvaćao Slovence, Hrvate i

istoku. „Samostalna vojvodina Karantanija“ je bilo zadnje državno tijelo na ovom području. Iz ove vojvodine, ka je sadržavala i velike dijele Koruške i Štajerske, ishadja med drugim i takozvani „knezov kamen“, ki ima veliku značajnost za Slovence i za nimškogovoreće Korušce, i zbog koga je došlo do konflikta med Koruškom i Slovenijom. Slovenija je naime ta motiv tiskala na novom slovenskom

Kad je 976. ljeta cesar Otto II. dilio Bavarsku i stvorio vojvodinu Karantaniju, se je proširila ova vojvodina i na Krain, Istru, Sloveniju i Korušku.

Seljačke bune i reformacija su stvorile uvjete zarazvitak etničke svisti Slovencev, ki su početkom 16. stoljeća s vlašćim književnim jezikom za kratko vreme mogli dostignuti i svoje mjesto u kulturnom životu Europe.

Srbe u skupnoj državi pod peljanjem Habsburga. Najkasnije u protuliću 1918. je stupilo namjesto rješenja s Habsburgom ideja nacionalne samostalnosti. Kad se je raspala monarhija, su Slovenci došli pod pritisak Srbije. 1. decembra 1918. su se priključili Hrvati i Slovenci SHS-u (Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca), da bi se tako branili protiv teritorijalnih interesov Italije. Nacionalna vlada Slovencev u Ljubljani je bila onda uprav 1 misec stara i nije imala šanse. Ujedinjenje sa Srbijom je bilo dobrovoljno, ali friško se je ispostavilo, da je to bilo pogriška, jer Srbija je razumila ovu državu kao Veliku Srbiju. Na Vidov dan 1921. je dostala ova prva Jugoslavija pod peljanjem Srbije novi Ustav, ki je bio protiv volje Slovencev i Hrvatov. Srbi, Hrvati i Slovenci nisu valjali kao samostalni narodi, nego samo kao plemena jednoga jugoslavenskoga naroda.

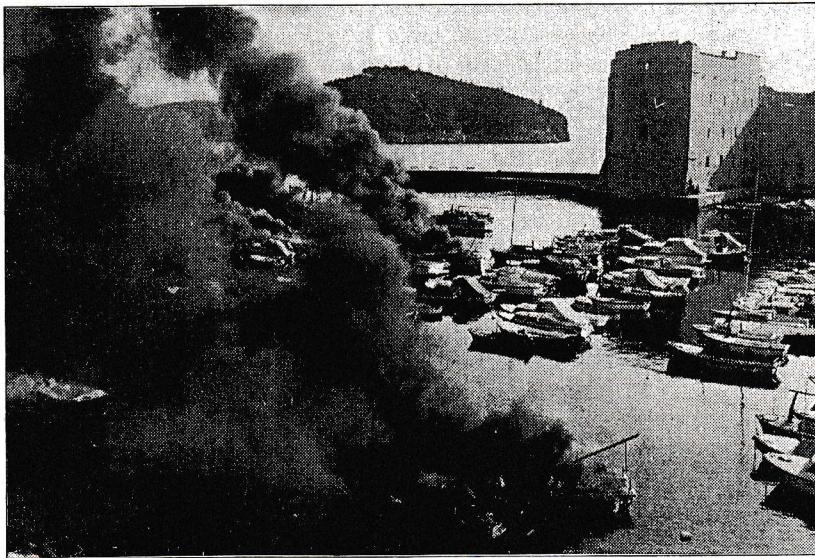
U SHS-u su bili najveći konflikti med Hrvati i Srbi. Zbog toga je nastao još i Slovenac Anton Korošec predsjednik vlade. 1929. ljeta je srpski kralj Aleksandar raspustio parlament i upeljao diktaturu.

Napad Nimške i Italije su donesli teške čase za Slovence. Dokle su Talijani u svojem dijelu (Ljubljana) relativno tolerantno nastupili, su Nimci u istočnom dijelu počeli masivnu germanizaciju. Slovenci su odgovorili s partizanskimi napadi. Peljačtvo su preuzeli komunisti, ki su imali jur funkcionirajuće ilegalne strukture.

Kad je morala Nimška kapitulirati, su partizani pod Titom mogli okupirati cijelu Jugoslaviju, Trst i dijele južne Koruške.

29. novembra 1945. su proklamirali SFR Jugoslaviju. Slovenija je nastala jedna od 6 republikov. Dodatno tomu je bilo i dvih autonomnih regijov, Vojvodina i Kosovo.

25. junija je Slovenija deklarirala svoju samostalnost i je preuzela kontrolu svojih granic. Po kratkom boju protiv Jugoslavenske narodne armije je Slovenija de fakto dostignula tu samostalnost. Europa je priznala Sloveniju 15. januara 1992. skupa s Republikom Hrvatskom. F. Šruj

Dubrovnik, grad slobode, u ognju

naoružanih konfliktov premjesti Austrijska savezna vojska različne jedinice na južnu granicu. Pri zračni napadi su došli jugoslavenski vojni zrakoplovi nekoliko puti u Austriju, jedan od njih skoro do Graca. Zbog napadov na Radgonu/Radkersburg evakuiraju nekoliko stani na austrijskoj strani diljenoga grada. Hrvatski iseljeniki su demonstrirali u Beču i drugdir u Europi protiv vojne agresije u Sloveniji.

1. juli 1991.

Popritisku Europske zajednice glasuje sada i srpski blok u jugoslavenskom predsjedničtvu za Hrvata Mesića kod predsjednika Jugoslavije.

3. juli 1991.

Primirje u Sloveniji. Ljubljana je izjavila, da je bilo 80 mrtvih u toku bitkov s Jugoslavenskom vojskom. Vicekancelar Busek predlaže priznanje Hrvatske i Slovenije kao pomoćnu akciju. Vranicki odbije, jer misli, da će to samo škoditi Hrvatom i Slovincem.

4. juli 1991.

Narodnjaki i Socijaldemokrati su zaključili, da će priznati Hrvatsku i Sloveniju, ako to djelaju i druge države, i ako budu obadvi zemlje ispunile „uvjete“.

8. juli 1991.

Parlament u Beču je debatirao o situaciji u Jugoslaviji. U središću

diskusije je bilo otvoreno pitanje, je li veljek priznati Republiku Hrvatsku i Sloveniju kao samostalne i suverene države. Zeleni i Slobodnjaki su vehementno bili za to, a Socijaldemokrati i Narodnjaki samo pod timi uvjeti, da bi se nešto drastično i negativno preminilo. Marijana Grandić (Zeleni) je dvakrat stavila molbu svoje stranke, da bi Parlament tribao veljek odlučiti o priznavanju Hrvatske i Slovenije. To da je potriban korak za mirovno rješenje u Jugoslaviji.

12. juli 1991.

Austrijski državni sekretar Janković (SP) oštro kritizira austrijsku vanjsku politiku. Austrija da jur načinja „slovensku politiku“. Mock kontra i veli, da Janković desavoira politiku vlade.

18. juli 1991.

Jugoslavensko predsjedništvo je zaključilo, da će povući vojsku iz Slovenije. Bitke med hrvatskimi jedinicami i srpskimi četnici u istočnoj Slavoniji su sve gušće. Radio Beograd govori o 300 mrtvih od sredine maja do sredine julija.

19. juli 1991.

Marijana Grandić se boji vojnoga udara na Hrvatsku. Postoji sve već predznakov za to, da bi Beograd u najkraćem vrimenu mogao napasti Hrvatsku i zničiti mladu demokraciju u Zagrebu.

Gradišćanski Sabor i diskusija o priznanju

Kao i druge savezne zemlje Republike Austrije se je i Gradišće bavilo priznanjem Republike Hrvatske i Slovenije. Dokle su na primjer Beč pod Zilkom i Gornja Austrija jako rano potribovali priznanje, je Gradišće čekalo relativno dugo. To je bilo pred svim Hrvatima u Gradišću, ali morebit je Zemlja čekala upravo zbog svoje hrvatske manjine tako dugo, dokle se oficijalno deklarira.

Oficijalni izvještaj Zemaljske vlade o sjednici Zemaljskoga sabora o priznanju Hrvatske i Slovenije doslovno u prijevodu:

"Gradišćanski Sabor se je bavio u svojoj 4. sjednici u tekućoj legislativnoj periodu u srijedu, 23. X. 1991, krizom u Jugoslaviji. U skupnom predlogu Narodne i Socijaldemokratske stranke potribovano je od Savezne vlade i od internacionalne skupščine država, da poduzimlju sve korake k priznanju suverenosti i nezavisnosti Hrvatske i Slovenije.

Nadalje je Sabor potribovao od Savezne vlade, da neka poduzimlje sve, da bi konačno prestale sve vojne akcije u Sloveniji i Hrvatskoj, da bi onde poštivali ljudska prava i da bi bio moguć miran razvitak na temelju demokratskoga sistema. Uz poslanike Socijalistov i Narodnjakov su i dva poslanika Slobodnjakov glasovali za rezoluciju.

U debati pred odlukom, ka je bila dijelom jako oštra, su zastupnici Slobodnjakov i Narodnjakov kritizirali bojazljivo ponašanje Socijaldemokratov i kancelara Vra-

nickoga u pitanju priznanja Hrvatske i Slovenije. Poslanik Slobodnjakov Eduard Nicka je potribovao „neposredno“ priznanje obadvih republikov. Samo priznanje da je konstruktivan prinos k završenju boja, je mislio Nicka.

Poslanik Narodnjakov Niki Berlaković (*Hrvat iz Velikoga Borištova, nap. prijev.*) je rekao, da bi bilo priznanje važno sredstvo na putu do mira u Jugoslaviji. „Austrijska dužnost da pomaže pri iskanju mira ishadj iz dužnosti susjeda; da Austrija ča poduzme, je pitanje morala i poštenja“, je rekao Berlaković.

„Čežnju za samostalnošću Hrvatske i Slovenije da moramo akceptirati“, je naglasio poslanik Socijaldemokratov Valter Prior (*Hrvat iz Cindrofa, nap. prijev.*). Silom da ali neće nijedan riješiti probleme u Jugoslaviji. Prior je rekao, da tragedija, ka se odigrava u našoj neposrednoj blizini, nije boj med slovenskim i hrvatskim (*korrektno: srpskim i hrvatskim, nap. prijev.*) stanovničtvom, nego boj da je bio od početka boj med gospodinom Miloševićem i Tuđmanom. Prior: „Gospodarstvena situacija na Balkanu i nacionalizam su bili uzroci. Milošević je dobio izbore sa srpskim nacionalizmom, Tuđman je s hrvatskim nacionalizmom dobio izbore. Obadva su demokratski odabrani. Jedan je odbran pancerkomunist, a drugi je demokratski odbran, fašistički naduhnut bivši komunist. Obadva su pozvali duh nacionalizma i se ga sada ne moru već riješiti.“ ○

☛

2. august 1991.

Bečanski gradonačelnik Zilk (SP) je za priznanje, isto i Busek i Khol (VP).

7. august 1991.

Oficijalno primirje u Hrvatskoj, ko drži ali samo kratko. Zatim čedu slijediti još 14 drugih primirjov. Stoprv 15 primirje je konačno držalo do neke mjere.

august 1991.

Srpski četnici osvajaju jedno selo za drugim u istočnoj Hrvatskoj, a desetisuće Hrvatov je na bigu pred njimi. Ujedinjene nacije neka šalju mirovne jedinice u Hrvatsku, je potribovala poslanica Marijana Grandić, govoračica za vanjska pitanja unutar Zelene alternative.

Niki Berlaković, poslanik u zemaljski sabor Gradišća, poziva Gradišćansku vladu da bi pomogla Hrvatskoj. HAK, HGKD i Zilk za trenutačno priznanje suverenosti Hrvatske.

11. august 1991.

Sva hrvatska društva unutar Saveza hrvatskih udružbi u Austriji su pozvala na demonstraciju za mir i slobodu i za suverenu Hrvatsku. Najmanje 5000 ljudi je demonstriralo za mir.

26. august 1991.

Parlamentarni savjet za inozemne posle dava Mocku nalog, da neka išče savjetnike za priznanje.

30. august 1991.

Do sada 800.000 šilingov za Socijalni fond Hrvatska. Pomoćnu akciju preko fonda je pokrenulo Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću po inicijativi Huberta Rešetarića i po mnogi diskusija u skupni sjednica gradišćanskohrvatskih društav. Toj akciji su se priključile i organizacije hrvatskoga iseljništva u Austriji. Glavni tajnik HDZ-a Ante Beljo je rekao, da je HDZ za puno priznanje Srbov i njihovih prav u skladu s međunarodnimi dokumenti.

2. septembar 1991.

Dogovor med Europskom zajednicom i kontrahenti u Hrvatskoj. Predvidjeno i kontrahenti u Hrvatskoj. Predvidjeno je primirje, ko ali opet nije držalo, i

☛

delegacija 350 civilnih promatračev iz Europske zajednice. Zbog svoje bijele oprave i zbog nemoćnoga nastupanja stanovništvo imenuje ove promatrače „sladoledaši“.

3. septembar 1991.

Austrijski ministar za vanjske posle Alois Mock predložio trenutano priznanje Hrvatske, ali kancelar Vranicki je zasada protiv priznanja. Opozicija i Narodna stranka su za priznanje da bi tako internacionalizirali krizu u Hrvatskoj.

7. septembar 1991.

Prva sjednica mirovne konferencije Europske zajednice za Jugoslaviju. Bez uspjeha.

9. septembar 1991.

Joško Preč i Hubert Rešetarić su u organizaciji Hrvatskoga akademskoga kluba zajedno s grupom iz Zagreba počeli neograničeni štrajk gladju na bečkom Ballhausplatzu.

ÖVP-načelniki hrvatskih i dvojezičnih sel u Gradišću su za trenutano priznanje Hrvatske.

HKD je zaključilo pri generalnoj sjednici rezoluciju za priznanje Hrvatske. Zastupnici Saveza hrvatskih udružbi su predali predsjedniku parlamentu Heinzu Fischeru 10.000 potpisov da prestane ubojstvo u Hrvatskoj.

10. septembar 1991.

Prvi transport biguncev iz Hrvatske je došao u Gradišće.

11. septembar 1991.

Vojska ne sluša na zapovjed Predsjednika Mesića da se neka vrati u kasare. On govori o vojnom puču.

15. septembar 1991.

Uzbuna (zračni alarm) u Zagrebu. Bitke u Hrvatskoj eskaliraju. Vojska puca/strilja i na varoše na Jadranu, pred svim na Dubrovnik.

17. septembar 1991.

Izvanredna sjednica austrijskoga Parlamenta o situaciji u Hrvatskoj. Socijalisti i narodnjaki odbili su cijeli red predlogov Zelenih i Slobodnjakov, ki se zalažu za priznanje. Vranicki

Kako funkcionira priznanje?

Priznanje jedne države zapravo nije potrebno za postojanje države, ako se ide po međunarodnom pravu. Za egzistenciju jedne države je po današnji kriterija potrebno samo slijedeće:

1. Državni narod (To nije nacija u etničkom pogledu. Državni narod more postojati i od već etničkih grupacijov. Važna je samo skupna volja za državom, vidi primjer Švicarske ili Česko-Slovačke.)

2. Državni teritorij (Ovde valja princip, dana jednom teritoriju more egzistirati samo jedna država, ili drugačije rečeno, nije moguće da dvi države imaju isti teritorij.)

3. Suverena moć na državnom teritoriju (To znači, da mora država imati praktičnu mogućnost, da na svojem teritoriju realizira svoje zakone. U opsadjeni dijeli Hrvatske, to u momentu nije moguće.)

Priznanje jedne države ada nije od pravnoga ni od faktičnoga značenja. Država more egzistirati, ako nije priznata, a na drugu stran more biti neka država priznata, iako ne egzistira. Na primjer „Zapadna Sahara“ je jedna država, ka je priznata od 60 držav, ali ipak ne egzistira, jer susjedne zemlje kontroliraju cijeli teritorij. Palestina je opet priznata od većega broja držav, ali na nje teritoriju je de fakto Izrael, ki sâm opet nije priznat od većega broja držav, ali ipak postoji.

Hrvatska i Slovenija su se u prvom redu zbog političkih uzrokov tako zalagale za priznanje. Priznanje im omogućuje sudjelivanje u Ujedinjeni nacija, u Europskoj zajednici, u NATO, u KESS itd. Zvana toga su Hrvatska i Slovenija sada subjekt i partner u međudržavni ugovori, dogovori, itd.

Zadnje države, ke je Austrija „priznala“ su bile Baltske republike. Inače priznanje nije obično. Austrija je pred tim samo izminila diplomate s nekom državom, i tim je bila stvar riješena.

Priznanje ima četire korake i funkcionira ovako:

1. Savjet ministrov zaključi na predlog ministra vanjskih poslov (Mock) molbu na Saveznoga predsjednika (Waldheim), u koj ga prosi za priznanje.

2. Predsjednik potpiše ovlaštenje za ministra vanjskih poslov, da u ime Republike priznaje neku državu.

3. Ta dekret mora potpisati i Savezni kancelar (Vranicki).

4. Ministar vanjskih poslov s ovom dozvolom more obavijestiti dotičnu državu o ovoj odluki Austrije.

Druga stvar je onda razmjena diplomatov. To more pojtiti isto- vrijeme, ili mnogo kasnije. Tako su Austrija i neke druge države odmah nominirali ambasadore, dokle su Velika Britanija i Francuska čekale s ovim korakom. ○

Manjinski zakon u Hrvatskoj

Jur prilikom deklaracije svoje neodvisnosti je Hrvatska 25. junija 1991. zaključila dokument o pravi Srbov i drugih manjin. Zvana toga stoju jur u novom Ustavu Republike Hrvatske različna manjinska prava, ka odgovaraju prilično članu 7 Državnoga ugovora u Austriji.

Centralni manjinski zakon u Hrvatskoj je ali „Ustavni zakon o pravima i slobodama etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj“. Ov zakon su zaključili 4. decembra 1991.

Manjinski zakon u Hrvatskoj je u principu kombinacija dvih modelov. Jedan je autonomija Južnoga Tirola, a drugi je model Ålandskih otokov u Finskoj, kade imaju Švedi u Finskoj potpunu autonomiju. Samo ekstremni primjer: Imaju svoj parlament, svoje zakonodavstvo, svojega predsjednika, svoju policiju, a svaki državljan Finske, ki kani na Åland, mora imati dozvolu Ålandskoga autonomnoga Parlamenta. Finci, ada većinski narod, nimaju na otoku nikakova nacionalna prava. S Finskom skupa imaju Ålandski otoki samo inozemno politiku, pineze i vojsku.

Je li će funkcionirati novi manjinski zakon u Hrvatskoj, još nije poznato, jer će valjati stoprv onda, ako bude Hrvatska kontrolirala sve svoje teritorije.

Zakon predvidja uz internacionalno uhodane garancije za manjine i dva autonomne kotare s od 50% Srbov. „Autonomni kotar Glina“ (u Baniji) će obuhvatiti općine Dvor

(80,9% Srbov), Glina (56,3% Srbov), Virginmost (71% Srbov), Kostajnica (55,4% Srbov) i Vojnić (88,6% Srbov). „Autonomni kotar Knin“ će sadržati općine Knin (78,8% Srbov), Obrovac (52,9% Srbov), Benkovac (52,9% Srbov), Gračac (72,3% Srbov), Titova Korenica (65,1% Srbov) i Donji Lapac (91% Srbov). Broji su iz brojidbe 1981. ljeta.

Autonomni kotari imaju pravo na samoupravu. Srbi imaju onde vlašće kotarske sude i svoju policiju. U svoji kotari moru Srbi zaključiti svoje zakone, ali mora valjati ustav Republike Hrvatske, a i prava Hrvatov i drugih nacionalnih manjin moraju biti garantirana. Za Slavoniju i druge kraje s manjinami nije predviđena autonomija, a to ne bi bilo ni moguće. Onde ima oko 20% Srbov, a cijeli red drugih manjin živi uz nje skupa s Hrvatima. Ovde čedu valjati „normalna manjinska“ prava kao na primjer službeni jezik, vlašće pismo, školovanje na materinskom jeziku (ne dvojezično!), na vlašću štampu i na podupiranje. Svim manjinam je garantirano „očuvanje i svestrani razvitak“.

Nadalje je garantirano: slobodno hasnovanje nacionalnih simbolov, zastavov, himnov itd, podupiranje manjinske štampe, podučavanje polag posebnih nastavnih planov i na jeziku manjine, proporcionalno zastupanje u različni politički gremiji i internacionalna kontrola manjinskoga zakona. ○

ES

veli, da bi bilo priznanje „vanjskopolitička pustolovina“.

Lord Carrington je delegiran kao posrednik Europske zajednice u Jugoslaviju.

19. septembar 1991.

Hrvatska i Slovenija bojkotiraju mirovnu konferenciju u Den Haagu zbog stalnih bitkov.

20. septembar 1991.

U Beču je u dogovoru sa Sanitetskim štabom u Zagrebu utemeljen Centralni štab za pomoć Hrvatskoj.

11. oktobar 1991.

U Beču je formirana „Inicijativa Hrvatov i Srbov za mir“. Načelo ove inicijative je, da se nasiljem i bojem ne more riješiti niti jedan od ogromnih problemov jugoslavenskih prostorov i da nijednomu narodu ne koristi takova politika.

12. oktobar 1991.

Na inicijativu seoskoga nogometnoga društva Veliki Borištof priredili su benefickoncert u športskoj dvorani. Cilj je bio pripomoć Šibenčanom. Nabralo se je 100.000 šilingov za dicu u Šibeniku u okolici.

17. oktobar 1991.

„Ideja o etnički čistom prostoru nije ostvariva“ je rekao prof. dr. Drago Roksandić pri predavanju na temu „Suvremeni i povijesni uzroci krize u hrvatskosrpski odnosi i mogućnosti sporazuma“ u Hrvatskom akademskom klubu.

23. oktobar 1991.

Gradišćanski zemaljski Sabor je zaključio kao jedan od zadnjih zemaljskih saborov u Austriji rezoluciju na Saveznu vladu, u ko potribuje priznanje Hrvatske i Slovenije. Uz Socijaldemokrate i Narodnjake su i dva od četirih Slobodnjakov za priznanje.

1. novembar 1991.

Djelatna zajednica „Dica iz Hrvatske“ pod peljanjem HNVŠ i HKDC-a prima dicu iz Osijeka odnosno Slavonije. Ukupno je dosad skoro 400 dice

ES

smješteno po Gradišću i Štajerskoj. Martin Ivančić kao peljač ove djelatne zajednice suradnja pri evakuaciji s nacionalističkom, desno-orientiranom „Hrvatskom demokratskom strankom“ (HDS).

8. novembar 1991.

Črljeni križ u Beču je pokrenuo pomoćnu akciju za bigunce iz Hrvatske. Sve skupa je u Beču prik 3000 biguncev.

10. novembar 1991.

Hrvati u Slovačkoj sada takaj daruju za Hrvatsku. U Jandrofu su organizirali benefickonzert za Hrvatsku. Nastupili su mladina iz Jandrofa, seoski ženski zbor, folklorna grupa iz Petrovoga Sela i „Melodija“ iz Jandrofa.

18. novembar 1991.

Po tri miseci oštarih bitkov i bombardmana je spao Vukovar, simbol hrvatskoga otpora.

koncem novembra 1991.

120 dice iz osječke škole Retfala su došla pomoću Hrvatskoga akademskoga kluba i Mladena Dolenca

iz Ministarstva za prosvjetu Gradišćanskim Hrvatom. Dicu su primili stanovnici Hrvatskoga Jandrofa i

još pred Božići. Tajedan dan kasnije je povukla Austrija svojega ambasadora iz Beograda.

Ovu crikvu u Voćinu su zgradili Gradišćanski Hrvati pred 20 ljeti

Hrvatskoga Židana. Mladen Dolenc, ki je u zadnji ljeti organizirao jezične tečaje za Gradišćanske Hrvate na morju, je sada glavni koordinator za evakuaciju školske dice.

2. decembar 1991.

Mock je rekao, da će Austrija priznati

5. decembra 1991.

Hrvatska je povukla svojega zastupnika Mesića iz jugoslavenskoga predsjedništva. Tim već nije predsjednik.

Blizu 900 dice, majkov, starih žen i muži iz razlićnih mjest u Hrvatskoj je došlo u Grac, Beč i Gradišće. U Beču

Uloga komisije europskih sucev pri priznanju

Kad je Europska zajednica u decembru prošloga ljeta zaključila, da će priznati sve Republike bivše Jugoslavije, ako to kanu, je ovo obećanje vezala na odredjene uvjete. To su med drugim demokracija, poštivanje ljudskih prav i garancija manjinskih prav. Da bi izvidili, je li pojedine republike ispunjavaju ove uvjete, su nominirali sudsku komisiju pod peljanjem bivšega francuskoga ministra za pravosudje Badintera. Komisija, ka je imala pet članov iz pet zemalj Europske zajednice, je morala ocijeniti pravnu situaciju u pojedini republika. Sudska komisija je zapravo jur prije egzistirala i je savjetovala mirovnu konferenciju za Jugoslaviju u pravni pitanji.

Komisija za pravosudje je pak izvidila na 40 strani, da u vezi s manjinskim zakoni nije nikakovih poteškoć u pogledu na Sloveniju i Makedoniju. U vezi s Hrvatskom su potribovali još dodatna razjašnjenja, pokidob da im je bila zaštita manjin premalo fiksirana u Ustavu. Ovo pitanje je riješio Tuđman s garancijom, da će Hrvatska to pri prvoj priliki popraviti.

Ča naliže Bosnu i Hercegovinu, su kritizirali suci, da još nije bilo referendumu o samostalnosti, tako da nije direktne demokratske odluke o ovom pitanju. Dokle je Europska zajednica kao cijelina čekala na odluku sudske komisije, je Nimška jur pred Božići izjavila, da za nju

odluke sudske komisije ne bi bile obavezujuće. Nimška je jednostavno na vlašću ruku izjavila, da Hrvatska i Slovenija po nje mišljenju ispunu sve uvjete i da će priznati. I Italija nije čekala na sudsku komisiju.

Sudska komisija misli, da imaju Hrvati i Srbi u BiH i u Hrvatskoj isto pravo na samostalnost, ako to želju. Uvjete da bi bili ali kriteriji Europske zajednice (ljudska i manjinska prava, demokracija). Sudska komisija je potvrdila i valjanost dosadašnjih granic med republikami. Polag komisije je minjanje granic samo onda dozvoljeno, ako su sve dvi strane sporazumne. Konkretno to znači, da bi se morala Srbija odnosno armija i četnici povući iz Hrvatske. ○

Ča će biti sada sa članom 7?

Najvažnija prava manjin su zapisana u Državnom ugovoru 1955. Takozvani član 7 je svim dobro poznat, ki se interesiraju za manjinsku politiku. Po raspadu Sovjetskoga saveza se je počela diskusija o valjanosti Državnoga ugovora. Dokle je bilo jako brzo jasno, da je predlog Slo-

sačetirimi državama: Velika Britanija, Sovjetski savez, Francuska i Sjedinjene Američke Države.

Zvana toga predvidja Državni ugovor i asocirani pristup. Tako su pristupili i Australija, ČSFR, Jugoslavija i cijeli red drugih zemalj. Uvjet za takov pristup je, da je bila

sljednike dotične države. Samo onda tomu nije tako, ako nasljedništvo nije hasnovito za ispunjenje i za smisao ugovora. U pitanju Hrvatske je jasno, da ima nasljedništvo smisla, jer bi fiksiralo međunarodno pravo na skrb za svoje manjine. Konačno i Austrija potribuje ovo pravo za Južni Tirol.

Faktički egzistiraju ada dvi mogućnosti:

1. Jugoslavija se je raspala na tri nove države, na Sloveniju, Hrvatsku i manju, takorekuć „Ostalu-Jugoslaviju“. U ovom slučaju imaju sve tri države pravo da slijedu u državnom ugovoru, ukoliko to ima smisla.
2. Jugoslavija kao takova egzistira i nadalje. Slovenija i Hrvatska nisu nikakovi nasljednici. U ovom slučaju ima i nadalje Jugoslavija sve dužnosti i sva prava iz svih svojih internacionalnih ugovorov.

Manjinska prava

bodnjačke stranke, da bi Austrija ukinula Državni ugovor, samo nepremisljena dičjarija, se stavlja u pogledu na Jugoslaviju nova diskusija. Kancelar Vranicki i ministar inozemnih poslov Mock su vehementno protiv toga, da bi Hrvatska ili Slovenija slijedile Jugoslaviji u Državnom ugovoru. Zapravo je to prvi put u diskusiji o Hrvatskoj, da su si složni.

Uzroki bi mogli biti, da imaju čemerno dušno spoznanje u vezi s ispunjenjem člana 7 i da ne kanu legitimiranu kontrolu. Ali uzroki bi mogli biti i čisto drugačiji. Ali prvo Državnom ugovoru. Austrija je u ljetu 1955. potpisala Državni ugovorsku

dotična država 1945. u boju s Nimeškom i da je bila jur onda internacionalno priznata država.

Zbog toga Hrvatska i Slovenija nimaju šanse da pristupu kao asocirani partner. Ide samo za pitanje, je li more Hrvatska i Slovenija naslijediti Jugoslaviju.

Prema internacionalnoj konvenciji o naslijedništvu držav iz Beča 1978. je to točno rješeno. Ova konvencija ali nije stupila u valjanost, jer nije bilo dost držav, ke su juratificirale. Ipak su nje pravila mjerodavna u međunarodnom pravu.

Konvencija predvidja, da svi ugovori jedne države valjaju i za na-

internacionalnih ugovorov.

Europska zajednica momentano tendira protiv toga, da bi Jugoslavija postajala i nadalje. A zvana toga je realistično, da će se otcipiti i Makedonija i Bosna. To znači, da čedu vjerojatno i Hrvatska i Slovenija biti nasljednici u svi ugovori, a zato i u Državnom ugovoru 1955.

Zač to sada Mocku i Vranickomu nije pravo? Ovde postoju tri teorije:

1. Teorija

Čemerno dušno spoznanje zbog "ne-realizacije" manjinskih prav.

Ova kritika je opravdana, ali nije vjerojatno, da će se na primjer Slovenija tako masivno zalagati za naslijeđništvo, ako ide „samo“ za manjinska prava. Zvana toga ni Slovenija ni Hrvatska nisu u stanju, da zaistinu probiju ispunjenje člana 7. Tomu su preslabe.

2. Teorija

Austrija ne kani nijednu južnoslavensku državu u Državnom ugovoru. Ovde misli u prvom redu na Srbiju, ka bi mogla načiniti velike poteškoće, ako insistira zbog bilo kakovih uzrokov na formiranju sudske komisije signatarnih sil protiv Austrije. To bi bilo jako neugodno za Austriju.

3. Teorija

Ide za bivše privatno austrijsko imanje u Sloveniji. Po II. svitskom boju je Jugoslavija preuzela dost privatnoga imanja austrijskih vlasnikov u državno vlasništvo. To je bilo zatim legalizirano u Državnom ugovoru i je bilo računano kao odšteta zbog bojnih škodov i zato, da je Jugoslavija odustala od južne Koruške. Bez ove legalizacije bi bila Jugoslavija ukrala austrijsko imanje u Sloveniji, jer nije platila odštetu. U Hrvatskoj ovo pitanje nije aktualno.

Ako sada Slovenija naslijedi Jugoslaviju u Državnom ugovoru, onda bi imala i ona „post-legitimaciju“ za bivše austrijsko imanje. Ako Slovenija nije nasljednik u Državnom ugovoru, ne bi se mogla pozivati na legalitet bivšega austrijskoga imanja i bi mogla Austrija prilikom privatizacije u Sloveniji potribovati bivša austrijska imanja ponajzad. Iako ne bi imala šansu, da bi zaistinu ča dostala, bi mogla tako praviti pritisak na Sloveniju i dostati kade drugde utjecaja, olakšanja, itd.

Svejedno ka teorija odgovara, odnosno ka kombinacija odgovara, Austrija ima šansu, da iskoristi svoju sadašnju političku jakost i skрати Hrvatskoj i Sloveniji legitimno naslijeđništvo u Državnom ugovoru i ulogu „obrambene sile“ za hrvatsku i za slovensku manjinu. F. Šruj

ES

je primila bigunce „Socijalna pomoćna služba“ u suradnji s (gradišćansko)hrvatskimi tumači i pomagači.

13. decembar 1991.

Svi zemaljski poglavari Austrije su za priznanje Hrvatske i Slovenije i apeliraju na saveznu vladu da prizna je Hrvatsku i Sloveniju. Istu liniju zastupaju sve četire stranke u bečkom parlamentu.

15. decembar 1991.

Ujedinjene nacije su zaključile delegaciju promatračev u Jugoslaviju. Srpski soldati su srušili katoličansku crkvu u Voćinu. Ovu crkvu su pred dvajsetimi ljeti pomogli podignuti Gradišćanci a pred svim i Gradišćanski Hrvati. Tada je išlo kih 700.000 šilingov u Voćin.

16. decembar 1991.

Dva diplomati Sjedinjenih američkih držav (SAD/USA) interveniraju kod Mocka i kritiziraju austrijsku politiku u vezi s Hrvatskom i Slovenijom.

17. decembar 1991.

Europska zajednica se je nenadjano ujedinjala na priznanje Hrvatske i Slovenije 23. decembrom. Priznanje da neka valja 15. januara. Europska zajednica je fiksirala katalog kriterijov, ke mora država ispuniti, ako se

interesira za priznanje.

Boj u Hrvatskoj je do sada pro-uzrokovao 10.000 mrtvih i 30.000 ranjenih, je izjavio zamjenik hrvatskoga ministarpredsjednika Zdravko Tomac prilikom posjeta u Austriji.

17. decembar 1991.

Eklat u Parlamentu u Beču. Mock je pred Parlamentom izjavio, da je vlada našla konsens, da će priznati Hrvatsku i Sloveniju, i da će realizirati priznanje 15. januara. Parlament aplaudira. Još istu noć je dao Vranicki demantirati Mockove izreke. Stručnjaki se svadjaju, kakove posljedice je imala Mockova izreka pred Parlamentom. Jedan dio misli, da je Mock svojom izrekom obavezao Austrija, da će priznati. Tim bi bila Austrija prva zapadna zemlja, ka je zaključila priznanje Hrvatske i Slovenije.

18. decembar 1991.

Prvih 7 promatračev Ujedinjenih nacija su stigli u Beogradu. Krajina se je proglasila kao samostalna država. Nastavak svadje med Mockom i Vranickom u medija. Mock zastupa mišljenje, da je Austrija priznala, Vranicki misli da ne. Diskusija se nastavlja cijeli tajedan. Zeleni i Slobodnjaki, ki su za priznanje, kritiziraju vladinu politiku kao „sramotnu blamažu za Austriju“.

ES

20. decembar 1991.

Govoračica manjin u Austrijskom parlamentu Terezija Stoišić potribuje pomoć i azil za dezertere iz Jugoslavije. Bezbroy dobrotvornih priredbov po mnogi naši hrvatski i nimški seli Gradišća, u Beču, u Slovačkoj i u Madjarskoj za polipšanje i olakšanje Božića dicit iz Hrvatske.

23. decembar 1991.

Nimška priznaje Hrvatsku i Sloveniju, i nazvišćuje, da će 15. januara poslati ambasadora u obadvi republike. Slovenska Skupščina je akceptirala velikom većinom novi ustav.

23. decembar 1991.

Hrvatska, Slovenija, Makedonija, Bosna i Hercegovina i Krajina su prosili Europsku zajednicu za priznanje. Zvana toga je prosila i bivša autonomna regija Kosovo za diplomatsko priznanje.

25. decembar 1991.

I na Božić nastavljaju oštre bitke u Hrvatskoj. Vojnici na frontu višaju granate na provizorno božićno drivo.

27. decembar 1991.

Gradišćanskohrvatska poslanica u Parlamentu Terezija Stoišić kritizira austrijsku politiku prema Hrvatskoj. Ona da je izgubila svako povjerenja u vladu. Austrijska vanjska politika da je kao „rep od kucka/psa“.

1. januar 1992.

Srbija i Hrvatska su akceptirale mirovni plan glavnoga posrednika Ujedinjenih nacija, Cyrusa Vanca, ki predvidja jedinice Ujedinjenih nacija u krizni regija (plavi šljemovi).

2. januar 1992.

15. primirje med Hrvatskom i Jugoslavenskom vojskom. Ovo primirje je prvo, ko do neke mjere drži.

8. januar 1992.

Srbi u Hrvatskoj vehementno protestiraju protiv mirovnoga plana ujedinenih nacija, ki predvidja, da bi Hrvatska dugoročno preuzela kontrolu u krizni regija. Za Srbe i druge manjine bi valjao opširni manjinski zakon, ki im garantira

političku i kulturnu autonomiju. Oni kanu ali živiti u Srbiji

9. januar 1992.

Italija je zaključila, da će priznati Hrvatsku i Sloveniju.

13. januar 1992.

Vatikan priznaje.

14. januar 1992.

50 oficirov Ujedinjenih nacija je otputovalo iz Beča u Jugoslaviju. Oni pripravljaју dolazak 10.000 plavih šljemov u krizne regije u Hrvatskoj. Sjednica u austrijskom savjetu ministrov. Opet eklat. Ministri Narodne stranke projdu iz sjednice i nisu pripravni dalje čekati na odluku. U izjavi velu, da ćedu nastaviti sjednicom stoprv onda, ako su Socijaldemokrati pripravni za priznanje. Vranicki misli, da još nije priznalo dost zemalj.

15. januar 1992.

Priznanje Hrvatske i Slovenije od Europske zajednice, Austrije i drugih europskih držav. ○

Most

Gradišćanski Hrvati su most med svojom starom domovinom i Austrijom. Ova fraza se je sprogovorila pri mnogi prilika. Mnogokrat su ju i mlatili. Gradišćanski Hrvati su stekli dojam, da su oni most, prik koga političari iz Austrije idu u Jugoslaviju, odnosno iz Gradišća u Hrvatsku.

Ali da Gradišćanski Hrvati nisu samo pomoćni objekt, nego da oni sačinjavaju subjekt u povezivanju Hrvatske i Austrije, se je pokazalo u krvavi i žalni dani hrvatske povijesti do 15. januara, onoga datuma, kada su se zvijezde na europskom plavom barjaku malo stisnule i otvorile kolobar za još jednu zvijezdu, i to za Hrvatsku. 900 ljet dugo je ta zvijezdica lebdila na firmamentu. Ponekad je bila bliže zemlji, ponekad je bila nevidljiva. Pokidob ni hrvatski astrologi nisu bili svenek u stanju da na zvijezdanom nebu vidu tu zvijezdicu, su jednomu planetoidu dali ime Hrvatska i ga zvali latinski Croatia.

Da ta Croatia ne ostane samo mali planet, nego i europska zvijezda, su i Gradišćanski Hrvati grabili za zvijezdami.

Internacionalni dokumenti govore o pravu samoodređivanja naroda. Ali da postoji ponekad još i jako velika razlika med takozvanim internacionalnim pravom i realizacijom toga prava, Gradišćanski Hrvati jur 37 ljet dugo osjećivaju na vlašćoj koži. To isto je morala oćutiti i Hrvatska, koj je „moderni svijt“ pokazao, da ovisi od njega, ki smi konzumirati i oživati odredjeno pravo.

Ćim je pak Hrvatska 1991. krenula putem samostalnosti i ju proklamirala, je jedan Gradišćanski Hrvat, Velikoborištofac Endre Berlaković, neprestano počeo zdizati

glas, da Austrija priznaje Hrvatsku.

Sada se Sveti Otac, Genscher, Kohl i Mock slavu kao on kvartet, ki je najveć djelao za priznavanje Hrvatske. Ali on, ki je neprestano puljio vodu iz

hrvatskoga zdenca i ju uljivao u korito političarov, dokle im je voda stala do vrata i dokle su morali nastati aktivni, je bio Berlaković. Stao je u stalnom kontaktu s ministrom Mockom i ga napajao s informacijami. Mock je pak zadobio nimeškoga kolegu Genschera za priznanje.

Da Austrija, u krajnom slučaju i sama priznaje Hrvatsku, su u Parlamentu znatno podupirale dvi Hrvatice, Marijana Grandić i Terezija Stoišić. Spočetka su neke njeve izjave i tvrdnje začudjivale angažirane Hrvate. Ali u Parlamentu su nastupale sve odlučnije i ishasnovale sve mogućnosti, ke im daje poslovnik Parlamenta. A da konačno i Gradišće na saborskom nivou poduzme odgovarajuće korake za priznanje Hrvatske, je opet inicirao jedan Hrvat, i to Niki Berlaković iz Velikoga Borištofa.

Ali uz svu gloriju postoji i culpa.

Neki političari, Gradišćanski Hrvati, su jako dugo tribali, dok su došli do spoznaja kako potribno je priznavanje za Hrvatsku, i dokle su uvidili,

da je njeva moralna dužnost prema subratu, prema pravu ćlovika, ipak jaća od partijskopolitičkoga brata.

Pri prigledjivanju hrvatskoga tiska se kumaj ća vidi od mosta, koga

Endre Berlaković
Gradišćanski Hrvat i
1. ambasador Austrije u Zagrebu

sačinjavaju Gradišćanski Hrvati. Ta most ni malo nije bio blokiran. Suprotivno. Pri procesu priznavanja Hrvatske, ali i u fazi pomoći za Hrvatsku, ka se nastavlja, je bio još jako frekventiran.

Ali bolje da se o toj pomoći ništa ne piše, ni ne govori. Kako to veli Mate u 6. poglavlju svojega evandjelja: „... neka tvoja liva ne zna, ća tvoja desna ćini...“. Zato to ne treba ni znati široka javnost. Jure Špika

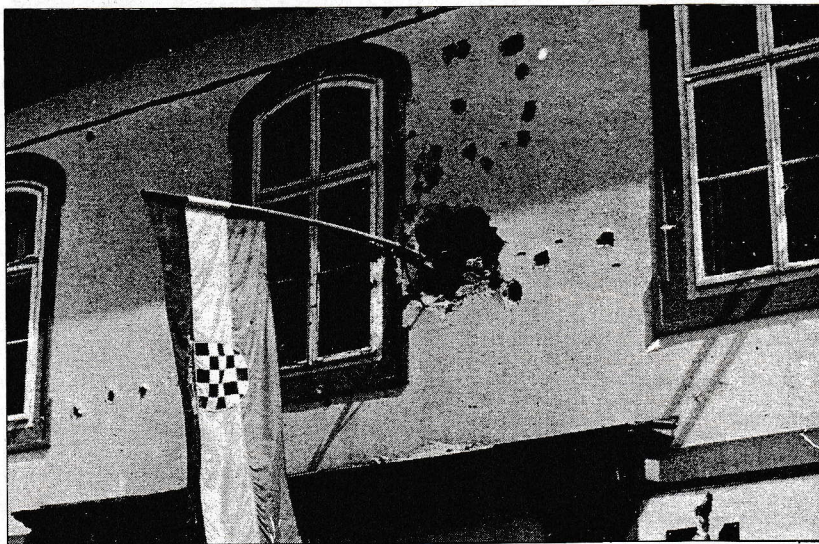

Hrvatska kalvarija još nije mimo

Kad je Tito umro pred već od deset ljet, je hrvatsko iseljništvo u cijelom svitu mislilo, da će sada doći politički preokret u Jugoslaviji a prije svega u Hrvatskoj. No, ništa o tomu. Hrvati vani su pravoda i nadalje dizali svoj glas protiv komunistov u matičnoj im zemlji, nagražali se, ali koncem konca ništa nisu mogli učiniti. Hrvati u domovini su skoro dvajset ljet dugo

jako rezervirano gledali politiku i društvenu politiku u Hrvatskoj, tada još unutar SFR Jugoslavije. Za bivše hrvatske (hvalabogu je bilo i nekoliko svitlih iznimkov) odnosno jugoslavenske vlasti su Gradišćanski Hrvati uvijek bili neki konzervativci, još i „klerikofašisti“, jer su se oduvijek pozivali na svoju katoličansku tradiciju, bez ke ne bi ni mogli preživiti

Hrvatov za samostalnost i slobodu. Uvijek se je situacija u Hrvatskoj kod Hrvatov odražavala i na položaj Hrvatov u dijaspori. Čim slabija je bila Hrvatska i politika u Hrvatskoj, tim slabiji je bio i položaj hrvatske manjine u Austriji, Ugarskoj, a da ne govorimo o Českoj i Slovačkoj, kade do pred kratkim Hrvati uopće nisu bili priznati kao narodna grupa odnosno nacionalna ili barem etnička manjina. Ali jur prije preloma i demokratskoga pokreta u Hrvatskoj su Gradišćanski Hrvati uspjeli uspostaviti trajne i dobre, čudakrat i prijateljske veze svojoj staroj domovini odnosno matičnomu narodu u Hrvatskoj. Gradišćanskim Hrvatom su čuda puti dodilili još i funkciju mosta, po kom su obadvi strane na žalost već gazile nego hodile – jer teško je bilo, da ne velim nemoguće, povezati dva različite društvene sisteme: diktatorični komunizam s jedne a zapadnjačku demokraciju s druge strane.

imali traumu zbog neuspjeloga „Hrvatskoga protulića“. U tu dob su mnogi sposobni i angažirani Hrvati morali ostaviti domovinu ili su jednostavno pobigli u iseljništvo, jer im doma već nije bilo moguće živiti, a mnogim ni preživiti.

Staro hrvatsko iseljništvo, to su Hrvati u jur stoljeća dugoj dijaspori, Gradišćanski Hrvati u Austriji i susjedni zemlja, su uglavnom uvijek

približno pol tisućljeća u dijaspori bez bogzna kakovih vezov Matici ili matičnom narodu. No, kao građani Ugarske (do 1921. ljeta) a onda pak Austrije – jedan dio Gradišćanskih Hrvatov ostao je u Ugarskoj, u Slovačkoj, a neki još i u Južnoj Moravskoj, današnjoj Českoj – su Gradišćanski Hrvati gledali razvoj u Hrvatskoj uvijek iz distance, ali uvijek sa strahom a nikada ne bez simpatije za borbu

Poznato je kako se je današnja hrvatska politika počela razvijati i gajiti u iseljničtvu. Sudbury i Toronto u Kanadi, Los Angeles u SAD, Buenos Aires na južnoameričkom kontinentu, Barcelona, Pariz, Stuttgart, Bern na europskom kontinentu – da spomenem samo neke sredine hrvatskoga iseljništva – a bez dvojbe i Beč – obdjelivali su tlo, na kom je mogla zniknuti i se razviti klica novoga hrvatskoga državotvornoga pokreta. Najjaču ulogu je igrao HDZ, ki je tada

bio više izraz opozicije i otpora komunizmu odnosno jugoslavenkomu socijalizmu i jugoslavenstvu, a manje je to bila politička stranka, koj su se Hrvati tako brojno bili priključili zbog partijskopolitičkoga programa. HDZ je dugo vrime bio jedina alternativa „jugokomunizmu“ a tim i jedino ufanje hrvatskoga iseljništva, da bi se ikada moglo vratiti u domovinu. Sigurno je, da Hrvatska u prvom redu nije glasovala za HDZ nego protiv komunistov i srpsko dominirane vlasti. Pokidob su sve ostale političke stranke kasnile odnosno nisu imale tu jaku potporu hrvatskoga iseljništva, kako je to imao HDZ, nisu se mogle prije izborov ni dovoljno ni tako uspješno uključiti u državotvorni proces u Hrvatskoj. Činjenica je, da se je situacija danas prominila, a da bi sada bili izbori, rezultati bi vjerojatno drugačije izgledali.

Ni Austrija ni cijeli Zapad dugo nisu mogli razumjeti ov državotvorni proces u Hrvatskoj, koga su mnogi krivo tumačili kao preporod nacionalizma, šovinizma, još i fašizma. Pri tom je Europa zaboravila, da su pojedine nje države ov proces jur prošle i uspješno završile prije sto ili dvisto ljet. Imaju svoj jezik, koga oni nazivaju tako kako kanu, imaju svoju kulturu, ku smu gajiti i razviti kako kanu, imaju svoju državu, ku smu nazivati kako oni kanu, a konačno su i narod, ki sam sebe smi nazvati kako on kani. Hrvatska, hrvatski narod, Hrvati drugo ništa nisu željili, nego ča je po sebi razumljivo za cijelu zapadnu Europu: svoj jezik, svoju kulturu i svoju državu. To su Hrvatom i Hrvatskoj za zlo zele uprav one države, ke su jur po svojoj naravi jako nacionalističke kao npr. Engleska, Francuska ili Italija.

Austrija, cijela Europa, a da ne govorimo o ostalom svitu, tako malo znaju za Hrvate, za ov kulturni narod u srcu Europe, da su oni hrvatski narod na žalost uvijek asociirali s Jugoslavijom – a ta njeva asocijacija su u prvom redu srpski ili romski „gastarbajteri“, nepismenost, komunizam, nerazvijenost i siromaštvo. Sve to su nazivali podrugljivim nazivom „Tschusch“ (Čuš). U samo tri ili četiri generacija je Hrvatska u

zapadnoj Europi zgubila toliko ugleda, toliko glasa, da jednostavno već nije bila čimbenik ni u političkom ni u kulturnom razmatranju važnih europskih držav i zemalj. Samo da to Hrvati ni u Hrvatskoj ni vani nisu

znali ili nisu kanili realizirati. Nezanjanje za to je bez sumlje bila i najveća pogriška Hrvatske vlade na čelu s predsjednikom Tudjmanom i svimi ostalimi njegovimi savjetniki i reiseljeniki.

Igrali su europsku odnosno svitsku kartu u ovom pokeru i nisu spoznali, da ta karta nije as a još manje adut. Hrvati sami sebe gledaju kulturnim narodom, a zapadnu Europu gledaju kulturnim prostorom zbog toga, jer je bogata i zmožna.

Mislili su u Zagrebu, Vukovaru, Osijeku, Vinkovci, Zadru, Šibeniku, Dubrovniku, Karlovcu itd, da zapadne i sjeverne Europejce zanima, da Hrvatska, Hrvati hlepu i ginu za tom Europom, kade da teču mliko i med. Ovu Europu ni peče ni pere sudbina Hrvatov, a to su hrvatski političari uvidli čuda prekasno.

Posljedica je bio strašni boj, neljudsko ubijanje, silovanje, masakriranje i rušenje na tlu Hrvatske, kade čedu biti potrebne dvi generacije,

dokle se to sve opet zgradi, a potribne čedu biti tri generacije, dokle Srbi i Hrvati moru opet međusobno komunicirati bez ikakove krvoločne mržnje i bez nepremostljivih predrasudov. No, to samo u slučaju da

bi prestao boj, da bi prestalo masakriranje, silovanje i ubijanje. Ali gdo trizno gleda ov boj na Balkanu – a mnogi tvrdu da Balkan jur počinje istočno od Beča – će uviditi, da nima izgleda na prekid vatre, striljanja i pucanja, a kamo li na mirno suživljenje narodov i narodnosti. Još se mladi i stariji Hrvati boru za svoju zemlju, za svoju državu. Još je većina hrvatske mladine pripravna, da svoj život daje za domovinu – prem slaboga naoružanja, prem europskoga odgoja i civilizacijske spoznaje, da ubojstvo prouzrokuje mržnju i opet ubojstvo.

Ako ova hrvatska mladina preživi boj porovi (Laufgräben) na otvorenom frontu, po bunkeru i u kukuruzu, i kad uvidi, da je nastala žrtvom drugih sil i političkoga zloupotribljavanja, ako već nima ništa čim se hraniti, kade živiti i kade se ljubiti i voliti – onda će se ta mladina dati ponovno na put, onda će proći bilo-kamo, samo da more pošteno živiti u miru. Po manje od petsto ljet čedu to biti novi

„Gradišćanski Hrvati“. Ali europske države su jur zatvorile svoje granice.

Tada u 16. i 17. stoljeću je kih 100.000 ili već biguncev/izbjeglic - Hrvatov iz sjeverne Bosne i razliĉnih krajev Hrvatske. Iz gospošćine Steniĉnjak, iz trokuta Sava-Kupa-Una, iz sela Perušići i Stubice, iz Slunja i drugih mjest tadašnje Hrvatske je bilo dalje do današnjega Gradišća, do Stinjakov, Borištofa, Uzlopa, Devinskoga Novoga Sela kraj Požona i Frielištofa kraj Brna, nego je danas iz Vukovara, Osijeka, Nove Gradiške, Karlovca i Drniša do Južne Afrike, Južne Amerike ili Novog

Zelanda. Još plave kacige, plavi šljemi nisu u Hrvatskoj, a nećedu ni tako brzo doĉti – ako uopće doĉdu. Hrvatska nije ni tako srićna s nakanom UNO-a, da bi ovi plavi šljemi sidili kao tampon med Hrvati i Srbi i takorekuć u sebe usisali mržnju i agresiju s ove i one strane.

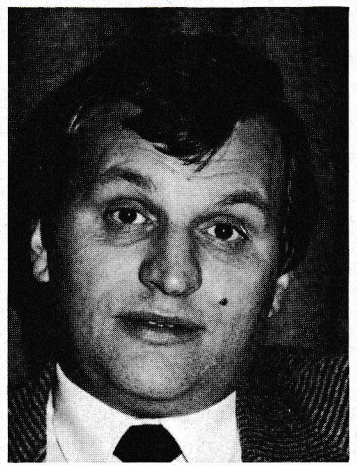
Hrvati znaju, da im plavi šljemi nećedu vratiti njev teritorij, hrvatski teritorij u istoĉnoj Slavoniji, u Krajini, u Dalmaciji. A još manje ćedu VeleSrbi dobrovoljno vratiti to, ĉa su silom i puno boljim naoružanjem uzeli, bol je reĉeno ukrali Hrvatom. No, svim je jasno, da Hrvatska, Hrvati moru

svoj teritorij dostati najzad samo jednim: napadaĉkim bojem.

Hrvatska kalvarija još dugo nije završena. Europa je samo – kao Šimon iz Cirene – uzela za kratko vreme križ i ga nosi za biĉevanom i izmrcvarenom Hrvatskom, a za njom ide velika množina naroda i žen, ke jaukaju i oplakuju svoje pale sine i muže, oce i brate. Hrvatska će još pretrpiti mnoge boli i muke, dokle se „goristane“ – a da se Hrvatska konaĉno mora goristati, o tom je osvidoeen hrvatski narod, o tom smo osvidoeeni svi, ki djelujemo i Źrtvujemo za mir i slobodu u toj zemlji i za ljude u njoj. P. Tyran

HKDC i Hrvatska

U prošlosti, a osebujno u zadnji 4 ljeti, je HKDC imao jako dobre i produktivne veze razliĉnim organizacijam i institucijam u Hrvatskoj. Na temelju tih kontaktov je bilo moguće napraviti naše - od svih strani visoko cijenjene - podloge za

Martin Ivančić
predsjednika HKDC-a

dvojeziĉno odgojivanje u ĉuvarnici. Isto tako mogli smo koristiti dugoljetna iskustva hrvatskih pedagogov u dvojeziĉni ĉuvarnica i škola. Nadalje smo jako intenzivno diskutirali s nadležnima ljudi u Hrvatskoj ideje i informacije za motiviranje ljudi k dvojeziĉnosti. Iz

te stalne diskusije razvili smo svoje vlašće ideje kot je to na priliku teatar lutkov, za koga smo imali i široke mogućnosti uĉenja i vježbanja u Zagrebu, Zadru i Osijeku. Na žalost bili su ti kontakti prekinuti zbog boja u Hrvatskoj.

Jedan vaŹan dio naših kontaktov se tiĉe istraŹivanja povijesti Gradišćanskih Hrvatov. Sve to je bilo moguće bez kakovih politiiĉkih dogovorov, ali nismo bili ni interesirani na bar kakovoj pineznoj pomoći od strane Hrvatske. Jedan vaŹan temelj je ali ipak bio dogovor izmedju Gradišća i Hrvatske, u kom se je svako drugo ljetu fiksirao program suradnje na kulturnom, znanstvenom i gospodarstvenom polju.

Rušenje komunizma i poĉetak demokratskoga razvitka u Jugoslaviji su bitno prekinuli ove veze. Porušile su se stare strukture birokratizma, nestale su organizacije s kimi smo držali kontakte, a bilo je jako teško - već-koć i nemoguće - najti nadležne ljude nove vlade.

Za ĉas boja bilo je razumljivo, da je Hrvatska imala druge prioritete, a isto tako i s naše strani bilo je najvaŹnije organiziranje pomoći za ljude u Hrvatskoj, ki su direktno ugroženi od boja. Ufamo se, da se ĉim prije uĉoda „normalizacija“ u

Hrvatskoj i da se opet bude moglo nastaviti onde, kade smo prekinuli našu suradnju.

Ĉa si mi od HKDC-a oĉekujemo od Hrvatske je slijedeće:

1. Suradnja izmedju Hrvatske i Gradišća se more nastaviti. Ufamo se, da će se ĉim prije ponoviti ugovor za kulturnu itd. suradnju.
2. Ufamo se, da reakcija na samostalnost Hrvatske ne bude ta, da vlada Hrvatske išće samo kontakte na drŹavnom nivou Zagreb-Beĉ, a na direktne veze u Gradišću zabu.
3. Naši projekti, ke smo poĉeli (teatar lutkov, povijest, ...), se moraju nastaviti i završiti u partnerstvu sa Zagrebom.
4. Tako, kako je bilo pred demokratskom revolucijom, neka se i u budućnosti ne bude dililo politiiĉki izmedju Gradišćanskih Hrvatov.
5. Gradišćanski Hrvati su u stanju, svoje probleme sami riješiti, tako da nadalje nije potribno, da se bar ki ta miša u unutrašnja pitanja hrvatske narodnosti u Gradišću.

HKDC će dakle i nadalje koristiti iskustva u Hrvatskoj, ali rado ćemo ponuditi i naša iskustva u manjinskoj politici. ○

Ča je pisala svitska štampa o priznanju?

Le Figaro

(Francuska, konzervativni dnevnik)

„Člani Zajednice slijedili su
Nimšku kao čreda ovac“

Kada je Helmut Kohl prošli misec zaključio sklopiti diplomatske veze sa Zagrebom i Ljubljanom, jedanaest drugih već nije imalo drugoga izbora: morali su slijediti. Francuska, ka uvijek ima brzo dobre teorije pri ruki, se sigurno nije odlikovala slavom. Vlada ove zemlje bila je jedna od zadnjih, ka je zastupala mitos o očuvanju Jugoslavije, kao garant za stabilitet na Balkanu. Volila je slijediti osjećaju, a ne analizi, dala je prednost Srbom, saveznikom iz I. Svitskoga boja, a ne Hrvatom, komplicom Nacijev za vrime II. Svitskoga boja. Kratko rečeno, Francuska je opet kasnila, kao pri ujedinjenju Nimške po padu Zidi; kao kod Baltov, ki su bili odlučni otcipiti se od Moskve; kao kod Mihajla Gorbačova, kada su ga uhapsili pučisti...

Le Monde

(Francuska, liberalni dnevnik)

„Držanje Europske zajednice
nije najslavnije“

Zemlje Zajednice priznavaju
konačno svaka za sebe one ju-

goslavenske republike, ke su to željile. Po većmesečnom čekanju, za kim je stala želja da se očuva zajednička pozicija EZ-a, sadašnji rezultat za Europu upravo nije najslavniji. Mitterrand je bio ta, ki se je unutar Zajednice najviše zalagao za očuvanje jedinstva. Nimška je bila prva, ka se nije držala ovoga konzensa, kada je jednostrano priznala Sloveniju i Hrvatsku. Odgovornost za to preuzima samo Bonn. Mitterrandu se ali more prebaciti da je preveć uvjereno vjerovao u to, da more Europu ujediniti u svojoj poziciji, ka je bila sve manje uvjerljiva. Priznanje ali nije dovoljno

da bi se riješio jugoslavenski konflikt, i ako postoji danas određeno ufanje na uspostavljanje mira, onda bazira ovo u prvom redu na slanju plavih sljemova UN-a.

Libération

(Francuska, livo-liberalni dnevnik)

„Očuvali su barem nimbus“

Dvanaestorica su čer najgorje prepričili, kada su svi - ako se ne gleda na neke nuance Francuske i Velike Britanije - priznali Hrvatsku i Sloveniju. Ipak se ovo teško more

HKD i Hrvatska

Veze Gradišćanskih Hrvatov k matičnomu narodu postoju već desetljeća i su se osobito na kulturnom području - negledeć na politički sistem - intenzivirale početo od pedesetih ljet. Razvitak zadnjih dvih ljet u Hrvatskoj doprimio je ne samo

Zlatka Gieler
predsjednica HKD

društvene promjene, izgradnju demokratskih strukturov, nego i ov prljavi rat, ki je neizbrojnim ljudem donesao tugu i žalost. Tako mnoge nakane nisu mogle biti realizirane u kratkom vrimenu, sve energije su bile koncentrirane na pomoć Hrvatskoj. Neizmjerne je bila pripravnost Gradišćanskih Hrvatov a i naših sugrađanov za pomoć. U sredini jula 1991. je otvoren konto „Socijalni

Fond Hrvatska“ iz koga smo u prvi miseci plaćali medikamente, ki su mnogim spasili život. Kasnije je bila potrebna hrana i pratež, ku su ljudi rado darovali. Biguncem iz ugroženih krajev su mnogi otvorili svoje kuće i rado primili majke i dicu. Zapravo sve ovo nije po štatuti zadaća HKD-a, ali ki od nas bi se isključio, ako se prosi za pomoć, ako stoju ljudi pred vrati, ili ako dojde telefaks sprošnjom za pomoć? Razumljivo je, da smo mi, ki imamo dugotrajne veze, ki znamo jezik, bili u mnogi slučaji adresati, na ke su se obrnuli stanovniki i organizacije naše stare domovine. Ufamo se, da će ovo ljeto doprimiti on mir, koga mi svi željimo i ki je potreban, da se nastavi djelo, ko će i nas Gradišćanske Hrvate obogatiti. Dugotrajne kulturne veze mogle bi se proširiti na druga područja. Jur postojeće veze na ekonomskom polju su se nažalost zbog boja prekinule. Ovde će biti potrebn, da se na novo izgradu i proširu.

Iako su zbog boja bile mogućnosti kulturne suradnje dosta skromne, je ipak i ovde došlo do nekih aktivitetov. Prilikom posjetov vrhovnih političarov iz Hrvatske smo jur sada diskutirali plane buduće suradnje na kulturnom, športskom i privrednom području. Ufamo se, da ćemo odmah po boju početi s realizacijom ovih planov. ○

Franji Tudjmanu i Slobodanu Miloševiću, kao najbolja mogućnost da bi zašutili rasteću opoziciju protiv neuspjehov njihove politike... Nigdor nesmi iskreno očekivati, da se sada ovi dva političari predstavljaju kao mirotvorci. Postoju naime očigledni znaki za to, da ovi dva rivali kanu zapravo teritorijalno proširenje, da bi si podilili susjedne države s mišanim stanovništvom, ko je stoljeća dugo živilo zajedno u miru.

The Independent

(Velika Britanija, liberalni dnevnik)

„Odredjivanje novih granicov zasada ne moremo riješiti“

U Hrvatskoj i „ostalov Jugoslaviji“ morala bi sada u prvom redu stati zadaća, da se manjinska prava u postojeći granica učvrstu. Iako je hrvatska vlada pod pritiskom EZ izdala zakone, ki srpskoj manjini praktički daju mogućnost samouprave, su neki zakoni još nepotpuni. Zbog toga si Velika Britanija daje lazno pri ispostavljanju diplomatskih odnosov, da bi imala još jedno sredstvo pritiska u ruka. Ostatak EZ morao bi se ponašati na isti način, dok Hrvatska ne ispuni sve obaveze.

Corriere della Sera

(Italija, konzervativni dnevnik)

„Velika pobjeda za Bonn“

S jednoglasnim priznanjem sa strane EZ završena je jedna komplicirana diplomatska afera, ka je trajala već od šest misec ... Ali da bi bili iskreni: Ovo je postignuto stoprv onda, kada je u zadnjem trenutku prepričen prijeteći raskol. Sudska komisija EZ je savjetovala da ne bi priznali Hrvatsku, jer da još nije zagarantirana zaštita prav srpske manjine. Ali Nimška, veliki zagovornik ovih dvih republikov, je uspjela i izvojevala veliku pobjedu.

La Stampa

(Italija, liberalni dnevnik)

„Opreznost žrtvovana na oltaru jedinstva“

ocijeniti kao uspjeh zajedničke europske vanjske politike. Obratno: S ovakovim ponašanjem dvanaestorica ne potvrđuje vjerodostojnost stoprv potpisanih ugovorov u Maastrichtu. Najgorje bi ali bilo, kad bi došlo do zajedničkoga nesklada, ča znači priznanje a la carte, ko se je moglo očekivati po slabom kompromisu od 16. prosinca. Zbog toga su dvanaestorica, već da bi očuvali slogu nego da bi bilo na korist sada već pomrle Jugoslavije, zaključili da čedu slijediti primjer Nimške, ka se je čer

pokazala vrlo zadovoljna ovim postupkom. Sada preostaje samo pričekati kako će Nimška savladati posljedice priznanja, posebno ča se tiče očiglednoga očekivanja Hrvatov o opskrbi s modernim oružjem.

Financial Times

(Velika Britanija, ekonomski list)

„Boju još nije konac“

Proširenje boja služilo bi predsjednikom Hrvatske i Srbije,

☛ Pritisak Njemske, ka je čer bila prva zemlja EZ-a, ka je uspostavila diplomatske odnose s novimi državami, odstranio je sve ostale dvojbe. Velika Britanija i Francuska volile bi jasniju situaciju u Hrvatskoj. Opreznost je žrtvovana na oltaru jedinstva ... Ovo je morebit bio odlučujući preobrat u krizi. Kada je Europa priznala da stara Jugoslavija već ne postoji, je i Srbija prisiljena, da se vrati opet preišljenoj i realističnoj politici. Jur se ocrtava komplikirana međunarodna debata o granica novih držav.

Demokrazija (Bugarska, dnevnik vlade)

„Priznanje je uzrok za naš nacionalni ponos”

Bulgarija je priznala kao prva europska država ne dvi, nego četire bivše jugoslavenske Republike, ke su kanile dobiti nezavisnost i suverenitet. Bulgarija oslobodila se je kao prva zemlja na Balkanu od dogme balkanskoga načina mišljenja, i priznala svojim susjedom osnovno pravo na državnost, nacionalni identitet i demokratski razvoj ...

Makedonija bila je kamen smutnje med balkanskimi narodi, ali Bulgarija ne namjerava Makedoniju podiliti sa Srbijom. Bulgarija neće razdiliti Makedoniju, nego će svojom odlukom doprinesti tomu, da bude makedonska država ujedinjujući član jedne buduće balkanske civilizacije.

Népszabadság (Ugarska, socijalistički dnevnik)

„Ugarska mora biti partner Srbije”

Za Ugarsku se poslije priznanja Slovenije i Hrvatske stavlja pitanje o budući ugarsko-srpski odnosi. Prelako bi mogla nastati situacija, u koj 380.000 Ugrov u Vojvodini postanu taoci (Geiseln) ugarsko-srpskih odnosa. Ljetos će se ispuniti 50 ljet od zloglasnoga pokolja u Novom Sadu, koga su Ugri prouzrokovali. Srbi ov dogodjaj nisu mogli ostaviti neosvečeno i posljedice su morali

nositi Ugri u Vojvodini. Ov strašni spominak će biti znamda dost, da Pešti neprestano predočava da se Ugarska ne more obrnuti protiv Srbije. Ugarska si ne more ni dozvoliti, da pokaže Beogradu hrbat. Ugarska mora Srbiju razumiti i sebe viditi kao nje partnera, da bi i Srbija mogla uviditi, da joj priznanje Slovenije i Hrvatske ne škodi, da joj Ugarska ni na ov, a i na neki drugi način ne kani škoditi.

Der Bund (Švicarska, dnevnik)

„Treta Jugoslavija vrijeda ograničena samo na Srbiju i Crnu Goru”

Stara Jugoslavija je na kraju, ovo je barem danas sigurno. I Makedonija i Bosna čedu vrijeda biti priznate, čim bi Treta Jugoslavija bila ograničena na

HNVŠ i Hrvatska

Priznanje Republike Hrvatske s austrijske strane odnosno sa strane svih važnih evropskih država je sigurno bio važan i neophodan korak.

Za vrijeme rata u Hrvatskoj su u glavnom bile sve veze - što se tiče kulturne izmjene - prekinute. To vrijedi u istoj mjeri za školski odgoj kao i za kulturne izmjene na ovome području, a istotako i za aktivitete na polju daljnje naobrazbe odraslih.

Narodna visoka škola gradišćanskih Hrvata je prije rata imala redovite kontakte sa različnim institucijama naobrazbe i izobrazbe odraslih u Hrvatskoj. Po mogućnosti će se ovi kontakti nadalje gajiti i proširiti. A s druge strane će biti potrebno da se područje suradnje proširi. Ovo je važno u prvom redu u izmjeni ideja, metoda naobrazbe odraslih i u suradnji kod istraživanja kulturnih vrijednosti koje su značajne i za nas i za kulturnu povijest Hrvatske. Svakako treba veliku pažnju obratiti sadašnjosti i budućnosti. To znači da ćemo pokušiti da priredimo skupne aktivitete kao na primjer izložbe, čitanja literature, da predstavimo naše gradišćanskohrvatske posebnosti u životu općenito a u školstvu i kulturi, posebno.

HNVŠ nikada nije dobila bilo za koji projekt novčanu pripomoć iz Hrvatske. Financiranje različitih tečaja, pojedinih izdanja, kupovanje knjiga ili organiziranje priredba je isključivo bila stvar HNVŠ-e. Zato i sada - a naročito zbog ugrožene eko-

nomske situacije Hrvatske - nemamo nikako očekivanja financijske pripomoći.

Za mnogo bitnije će biti podupiranje u tome da nam Hrvatska pomože time da nam stavlja na

Edita Mühlgaszner
predsjednica HNVŠ

raspolaganje referente i prosvjetne radnike. Ovde će nama biti potrebno nastavljanje jezične daljnje naobrazbe za učiteljstvo i intelektualce. Nadalje će sada možda biti i lakše ostvarivanje skupnih projekata i obrađivanje zanimljivih stvari, za koje ćemo se morati koristiti hrvatskih stručnjaka. Imamo ufanje da će se uskoro počvrstiti mir u Hrvatskoj da bi se u svakom pogledu mogao nastaviti skupni rad. Svakako će biti plodna suradnja ako smo s obih strana spremni na izmjenu i pomoć jedan drugome. ○

HGKD-Beč i Hrvatska

Pokidob da je Republika Hrvatska sada internacionalno priznata, bi

Džani Mikula
govorač HGKD-Beč

moralo biti moguće bez problemov, da se odnosi Gradišćanskih Hrvatov u Beču prema nadležnim hrvatskim vlasti i formalno postavu na zadovoljavajući nivo.

To bi omogućilo, da ravnopravni partneri direktno i iskreno diskutiraju i dostignu zadovoljavajuće rezultate.

Važno je da se čim prije očvrstu i ispostavljaju direktni kontakti, tako da more doći do konkretnih razgovorov, potribovanj i podupiranja.

Mi Hrvati u Beču predlažemo u prvom redu projekt „Bečkog hrvatskog centra“, kade bi mogli imati različne gradišćansko-hrvatske organizacije svoje prebivališće i kade bi moglo biti prostora za kulturne i druge aktivnosti. Takov centar bi bio i za Hrvatsku od velike koristi.

Važnu ulogu ima u ovom razmišljanju uopća i osobita situacija narodne grupe Gradišćanskih Hrvatov, a ča je za nas od posebne važnosti: šanse i prava za Gradišćanske Hrvatve u Beču. Jedan aspekt toga mora biti izmjena informacije pomoću odgovarajućega podupiranja na radiju, na televiziji i naravno na području print-medijov.

Odizvanredne važnosti je iznatno podupiranje na području škole, kade

se sigurno još nisu iscrpile sve mogućnosti, osobito u pogledu na sridnje škole.

Daljnje područje aktivnosti predstavlja kulturna djelatnost, ku mi gledamo jako široko. Pod kulturnom djelatnošću razumimo ne samo obične aspekte, kao kazališće, muziku, literaturu, nego i sport, itd. Ovde more biti ne samo neka izmjena informacije, ovde si očekivamo osobito podupiranje od Hrvatske, a to osobito za našu dicu.

Jasno je, da su ove spomenute točke samo predlogi. Još bi se mogle spomenuti daljnje i detaljnije točke, ke su isto važne. Ali početni katalog ne bi smio biti preopširan, tako da se ne izgubi pregled. Te točke se moraju kasnije detaljnije izdjelati, napuniti sa žitkom i ostvariti. Na svaki način si očekuju Gradišćanski Hrvatve u Beču od samostalne Hrvatske puno bolje odnose, puno bolju kooperaciju, mnogo već pomoći i podupiranja, nego je to bilo ikada moguće u povijesti Gradišćanskih Hrvatov. ○

☞ Srbiju i Crnu Goru. Da li će političko, pred svim ali vojno peljačtvo u Beogradu akceptirati stare granične linije, odvisit će pred svim od toga, ča će slijediti konkretno ovomu koraku EZ-a i masivnomu zalaganju Ujedinjenih narodov. Švicarska, ka je već dugo čekala na odgovarajući zaključak EZ-a, solidarizirala se je na neki način s ovim uskladjenim postupkom s najmoćnijom snagom Europe. Helvetska vanjska politika - iako se nije pokazala riskantnom, prije svojevrsnom, je ipak blizu stvarnosti.

Tages-Anzeiger (Švicarska, dnevnik)

„Mučna realizacija priznanja”

Nebi li moralo doći priznanje prije boja, da bi prepričilo eksploziju nasilja? U koj mjeri su nove države, od kih je jedna bojem poharana,

sposobne da živu? Dali se je EZ etablirala kao odgovarajuća vlast za priznavanje suvereniteta? Pred svim ali: Kako zamišlja u bližoj budućnosti svoj odnos s UN-om? Priznanjem Slovenije i Hrvatske put do mira još nije prekoračen. Odlučujući je sada dijalog sa Srbijom, koja se vidi diplomatski poniženom (ika opet stare predrasude spominje na propagandistički način), ali ka je vojnički ostvarila najveći dio svojih ciljev.

Frankfurter Rundschau (Nimška, livo-liberalni dnevnik)

„Situacija još svenek nije nepogibeljna”

Tvrđnja, ka je formulirana posebno u Bonnu, da bi situacija po priznanju jugoslavenskih republikov bila neopasna, još nije dokazana. Od velike važnosti je činjenica, da je Sudska

komisija, ka je morala ispitati preduvjete za priznanje pojedinih republikov, u hrvatskom slučaju kritizirala ustavnopravno nepotpunu odredbu manjinskoga pitanja, ali nijednom riču nije spomenula narodnopravno potpuno relevantni fakat, da Hrvatska ne kontrolira jednu tretinu od nje potribovanoga državnoga teritorija. Ovo je jedna od nepoznanic u neriješenoj jugoslavenskoj jednadžbi (Gleichung).

Süddeutsche Zeitung (Nimška, liberalni dnevnik)

Nisu sve zapadnoeuropske vlade slijedile Helmutu Kohlu bez premisslavanja. Saveznoga kancelara i vanjskoga ministra moremo brojiti kao najveće zagovornike diplomatskoga priznanja Hrvatske i Slovenije. Na početku unutarjugoslavenskoga konflikta su se pravoda dobro ćutili u

ideji, da bi se jedinstvo Jugoslavije moglo očuvati na ovakov ili onakov način, ako bi bilo potrebno došla bi EZ na plan, da bi došlo do pameti na Balkanu, da bi pomirila protivnike i da bi na ta način pokazala mogućnosti moćnika. Ali nije došlo tako, Kohl i Genscher morali su prije obrnuti frontu prema Zapadu, da bi posebno Britance i Francuze već prisilili nego pridobili, da bi 16. decembra prošloga ljeta pristali na priznavanje Hrvatske i Slovenije 15. januara od svih dvanaest država Europske zajednice.

Prace

(ČSFR, sindikatni list)

„Jugoslavenski konflikt se internacionalizira”

Medjunarodno priznavanje Slovenije i Hrvatske ne sadržava nikakvih problemova, u slučaju Hrvatske se ovi ali ocrtavaju. Jaka srpska manjina u Hrvatskoj ne priznaje

samostalnost, a ako, onda bez onoga teritorija koga Srbi kontroliraju. Konflikt je ali internacionaliziran. On već neće biti jugoslavenski problem. Ova činjenica stvara pravda nove mogućnosti razvoja. Hrvatski Srbi čedu glasno potribovati priznanje njihove samostalnosti od Hrvatske, isto kao su to Hrvati činili prema Jugoslaviji. Prem jučerašnjega medjunarodnoga postupka konflikt na Balkanu nije riješen.

Gazeta Wyborcza

(Poljska, dnevnik)

„EZ-u nije ništa drugo preostajalo nego da slijedi Bonnu”

Nekoliko zemalja Europske zajednice boji se još dalje, da bi se građanski boj u Jugoslaviji mogao pretvoriti u konflikt samostalnih država s rizikom, da bi se mogao

proširiti i tim postati još teže savladljiv.

Zasada Europska zajednica ali nima druge mogućnosti nego da slijedi argumentom Nimške, i da se ufa da čedu ovi donešeni zaključci doprimiti mir u Jugoslaviji.

El Pais

(Španjolska, liberalni dnevnik)

„Konsolidacija primirja je sada najvažnije”

Najvažnije je za sada, da se konsolidira primirje. Da bi došlo do toga je važno, da bi došli čim prije plavi sljemovi Savjeta za sigurnost Ujedinjenih naroda, ki bi morali kontrolirati tri pokrajine. Drugič se priznavanjem novih zemalja od strane EZ kani stvoriti prostor za dogovore između jugoslavenskim republikama, i nuditi pomoć pri gradnji mirovnih odnosova, ki se moraju uspostaviti med ovimi zemljama, čim je završena tragična etapa smrti i borbe.

Govoračica manjin i Hrvatska

Djelatni krug manjin unutar Zelenih je od početka cijele diskusije oko priznanja jako intenzivno diskutirao problematiku. Priredili smo

Terezija Stoišić
govoračica manjin u parlamentu

nekoliko spravišćova na tu temu, da bi skupa sa stručnjaci našli odgovore na otvorena pitanja. U toku ove diskusije sam bila od početka osviđena, da je priznanje Republike Hrvatske ne

samo neophodno, nego jednostavno potrebno. U Parlamentu je naša frakcija jur 13. marca - ada pred skoro ljetodan - potribovala priznanje od Savezne vlade. Inicirali smo stalno debate o ovom pitanju. Sve daljnje je poznato. Po mnogi diskusija, demonstracija, debata, virostovanji i drugi akcija je Parlament u decembru 1991. jednoglasno potribovao od vlade, da priznaje Hrvatsku i Sloveniju.

Kao govoračica manjin sam od početka cijele diskusije gledala i na to, da budu garantirana prava manjin u svi novi republika. A to potribojem i od Srbije. Nažalost sam si morala poslušati mnogo kritike zbog mojega potribovanja za kulturnom autonomijom za srpsku manjinu u Hrvatskoj. Ali imala sam pravo. Srbi nisu dostali samo kulturnu, nego i dijelom političku autonomiju.

I opet sam se javila. Jer sva prava Srbov u Hrvatskoj nisu rješenje problematike, ako Hrvati i druge manjine u srpsko dominirani kraji moraju trpiti pod srpskom dominancijom.

Potribovanje za manjinskim pravima nije samo prosto potribovanje u interesu jedne grupe. Manjinska prava moraju garantirati skupni, mirni i slobodni razvitak za sve etničke grupe, za većine i za manjine. Ako to nije moguće, će biti nemirov na škodu obadvih grupova.

Od Hrvatske si očekivam aktivnu ulogu u zajednici europskih država, a takova uloga će pomoći i Gradišćanskim Hrvatima. Ja si željim, da se Hrvatska zalaže za Gradišćanske Hrvate, jer u pitanji manjinskih prava, demokracije i ljudskih prava je svaki dužan, da se zalaže za toga, s kim drugi zahadjaju nepravično. To nikako nije umišanje u tuđe posle, nego dužnost.

Ufam se i na dobru političku suradnju s Hrvatskom, i željim joj da učvrnsne demokratski i pluralistički sistem i da se more u miru razviti kao važan dio europske i svitske civilizacije i kulture. Kao Gradišćanska Hrvatica sam rado pripravna pomoći, kade mi je to neg moguće. ○

Priznanje i preporod hrvatskih manjin

Hrvatstvo, ilirizam, narodni preporod u Hrvatskoj star je u medjuvrimenu poldrug stoljeća. Sada Hrvatska i hrvatski narod stoju na početku novoga preporoda. Dokle se u Hrvatskoj preporadja hrvatska država i hrvatski narod, moglo bi to imati utjecaja i na staru hrvatsku dijasporu, na Gradišćanske Hrvate u Austriji, Ugarskoj, Slovačkoj – znamda još i Južnoj Moravskoj.

Raspored, kako se momentano kaže u Europi, cementira činjenicu, da ćeđu Hrvati u dijaspori i nadalje ostati vjerni državljeni svojih domaćih

držav: Austrije, Ugarske i Slovačke. Ali hrvatska svist, hrvatski identitet, kultura, jezik i književnost mogli bi se nanovič preporoditi. U Hrvatskoj čistu jezik od bezbroja tudjizmov, to je turcizmov i srbizmov. Tim se hrvatski standardni jezik takaj približava opet i staromu gradišćansko-hrvatskomu, koga ni povijest ni politika nije nikada bila prisilila na takove -izme (mađjarizmi i germanizmi su se takorekuć prirodno pošmuljali u jezik, a romanizme su si jur donesli sa sobom iz staroga kraja).

Vjerujemo, da ćeđu i društveni

sistemi ubuduće biti isti – ufamo se – u Hrvatskoj, Ugarskoj, Slovačkoj isto kot i u Austriji: slobodni i demokratski. U današnjoj dobi masovne komunikacije, prometnih mogućnosti, političkih i znanstvenih prijateljstava i vezova, mogle bi opet skupazrasti ove različne hrvatske grane u duhovnom, kulturnom i jezičnom pogledu – ako bi svi sudjelivali u novom hrvatskom preporodu. Danas nije Ljudevita Gaja, ali je skupnih gospodarstvenih i političkih interesova.

Ali priznanje suverenosti Republike Hrvatske sa strane Europske zajednice pak – kasno ali ipak – i Republike Austrije daja Hrvatskoj i čisto drugu legitimaciju a pravoda i političku snagu pri nastupanju na korist Hrvatova izvan Hrvatske. Činjenica je, da od Hrvatske u prošlosti nismo bili naučni takov manjinsko-politički angažman kako nam je poznat od Slovenije za Slovence u Koruškoj. To je Gradišćanske Hrvate stalo dosta supstance a pred svim ih je i kovčila u napredovanju: svejedno je li je to bilo na medijalnom, društvenom ili gospodarstvenom području.

Takova diskusija kako ju danas peljaju zbog Državnoga ugovora, mogla bi vrijeda biti mimo glede odnose med Hrvatskom i Austrijom. Onda naime, ako su to tako dobri susjedski odnosi, da ćeđu se Hrvatska i Austrija naticati, gdo bolje zahaja s

manjinami u svojoj državi. Hrvatska će se truditi za Nijmce i Austrijance u svojoj zemlji, a Austrija će konačno dati Hrvatima u svojoj državi ta prava i tu potporu, ku tribaju, da prvić moru opstati kot narodna grupa a drugić, da se moru i dalje razviti. Ovo je barem moguć, a na svaki način i željen razvitak daleko najvećega broja Hrvatov za dojduća ljeta.

Iako od toga još nije ni traga ni slijeda, nam dava ufanje još i nešto drugo: Hrvatskoj stoji do toga, da Austrija, Austrijanci u budućnosti budu investirali u Hrvatskoj, ne samo u turizam i turističke objekte, nego i u industriju i malu privredu. To znači djelatna mjesta i za višekvalificirane ljude, ki vladaju i nijmskim i hrvatskim a po mogućnosti još i tretim, svitskim, jezikom. Da su to u velikoj mjeri Gradišćanski Hrvati, treba biti jasno i tim roditeljem, ki sada kanu, da njeva dica budu imala obrazovanje na hrvatskom jeziku i o Hrvatstvu uopće.

Sigurno to znači na drugu stran, da ćedu i sa strane Hrvatske, sa strane

poduzetnikov i privrede u Hrvatskoj tražiti pred svim sposobne Gradišćanske Hrvate, da bi se hrvatska poduzeća čim brže i čim efikasnije mogla usidriti u Austriji i na austrijskom tržišću. Gdo zna jezike, gdo pozna obadvi zemlje i gdo se more snajti u obadvi kulturni krugi, u obadvi društveni ambijenti, on (ona) će ubuduće biti idealni kandidat za izgradnju ovakove suradnje. To, po sebi se razumi, valja i za Gradišćanske Hrvate u Ugarskoj i u Slovačkoj, za njeve domaće države i zemlje.

Malo kada u povijesti su Gradišćanski Hrvati stali pred takovom povijesnom šansom, da prvić svojoj „staroj domovini“ Hrvatskoj pomoru pri očvršćenju nje političke i gospodarstvene samostalnosti – a da na drugu stran kažu svojoj „novoj domovini“ Austriji svoju državopolitičku lojalnost i vjernost. Kada ako ne sada moru biti most med dvimi državama, med dvimi narodi? Kada ako ne sada moru koristiti svojim onde i svojim ovde? Kada ako ne sada moru

i oni sami načiniti kapitala iz te svoje dvo- ili multikulturalnosti, iz svoje dvo- ili većjezičnosti – a ubuduće znamda i svojim duplim državljanstvom u novoj Europi regijov?

Ovoliko na korist drugih! A ča bi prepričilo Gradišćanskim Hrvatima u Austriji, Ugarskoj i Slovačkoj, da iz ove pobojne situacije u Hrvatskoj, iz ovoga novoga poleta u Austriji, Ugarskoj i Slovačkoj u vezi sa suradnjom s Hrvatskom načinu svoj kapital. Ča ne bi bilo apsolutno logično, da konačno i mi Gradišćanski Hrvati sada dostanemo svoje dvojezične tablice; zaista dvojezične čuvarnice; dvojezične osnovne i glavne škole širom toga područja, kade je to predvidjeno, potribno i kade to želju roditelji i školari; odgovarajući broj sridnjih škol; dovoljnu potporu za društva, za medije i za druge kulturne aktivnosti? „Sada ili nikada“ mogla bi biti deviza svih onih, ki vidu smisla u obdržanju Hrvatstva u Gradišću, Beču, Ugarskoj, Slovačkoj, a znamda još i u Moravskoj. Petar Tyran

HAK i Hrvatska

Svidoki smo jedne povijesne dobe, u koj se stare strukture tako brzu rušu, da zapravo nije moguće sve procese dovoljno reflektirati i najti odgovarajuće kategorije mišljenja i agiranja u kratkom času. Očividne posljedice tih europskih promjenov je nastajanje novih, suverenih držav i jedinica od istočne i jugo-istočne do sridnje Europe.

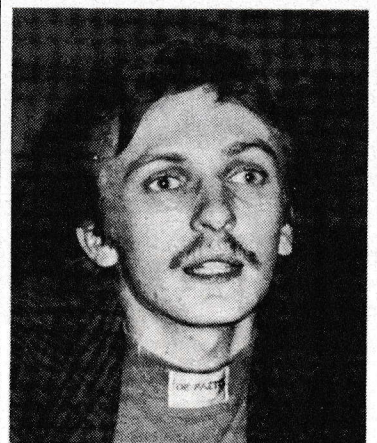
Tim da se je "rodila" i Republika Hrvatska kao suverena i neodvisna država - barem u pogledu međunarodnoga i državnoga prava - su i Gradišćanski Hrvati kao etnička grupa konfrontirani novimi činjenicama. Kako postupati s jednim novim subjektom, ki još pred kratkim nije bio dio našega političkoga života? Iako možda neznamo odmah odgovor na to pitanje, ćutimo da se mora nešto minjati u odnosu s novim subjektom, s Republikom Hrvatskom. Mislim da nije dovoljno ako gledamo ta odnos med tom novom državom i med

Gradišćanskimi Hrvatima u kontinuitetu, ki bi bio samo ljetodan prekinut. Nova situacija potribuje nove odnose. Jer drugačije ne bi bilo razlike med Republikom Hrvatskom i Socijalističkom Republikom Hrvatskom, ka je bila dio SFR Jugoslavije.

U budućnosti će biti za svaku manjinu u Europi potribno, da nastane ili ostane politički subjekt, ako kani preživiti u novom tisućljeću. Tako je i za Gradišćanske Hrvate važno, da budu akceptirani kao ravnopravni partner u inozemstvu i u suradnji s Republikom Hrvatskom i da to akceptira i Austrija. Samo kao politički subjekt moraju Gradišćanski Hrvati suradjivati s Hrvatskom u svojem interesu i u interesu Hrvatske.

To znači, da će biti neophodno novo organiziranje manjinske politike unutar Gradišćanskih Hrvatov, i to u smjer profesionalizma. Samo kao manjina, ka zna, ča kani, će biti moguće suradjivati u skupni projekti

na području ekonomije, turizma itd, ali i na školskom i medijskom sektoru.

Manfred Čenar
predsjednik HAK-a

ru. Samo ako nastavu Gradišćanski Hrvati tradiciju mosta med Austrijom i Hrvatskom, ćedu moći i u drugom stoljeću i tisućljeću preživiti kao narodna grupa. ○

Gradišćanski Hrvati su primili 2.500 djece

Različna gradišćanskohrvatska društva su organizirala materijalnu pomoć za ljude u Hrvatskoj. Na inicijativu Huberta Rešetarića, predsjednika Komiteta za prava Gradišćanskih Hrvatov, je Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću instaliralo "Socijalni fond Hrvatska". Akciji su se priključile i organizacije hrvatskoga iseljništva u Austriji, početo od nadstranačkih društava do ogrankov hrvatskih strankov u Austriji. Kako javlja Hrvatsko kulturno društvo je došlo ukupno 2.720.000.- šilingov na ov fond. Najveći dio ove svote je išao za medicinska sredstva, i to 1,748.000.-

Hrvatsku je Hrvatsko kulturno društvo primilo poklone različenoga dugovanja za oko 1,3 milijune šilingov.

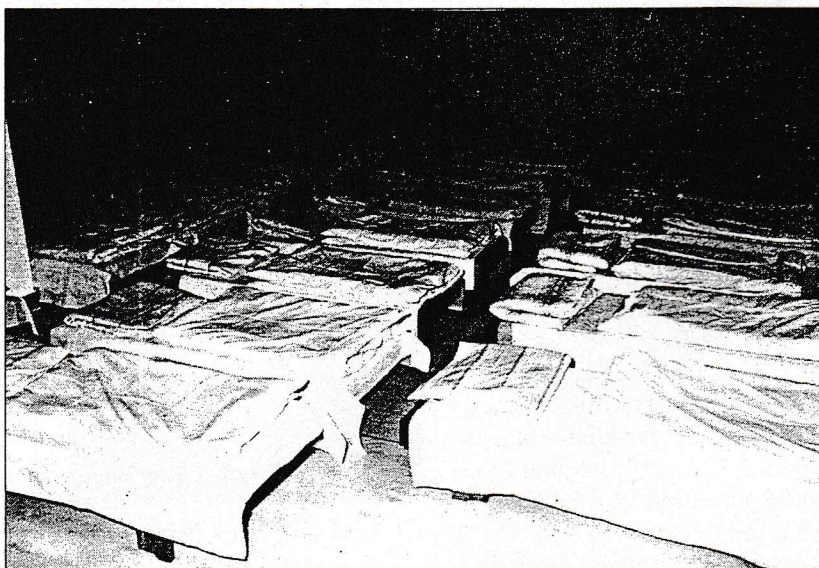
U okviru socijalnoga fonda za Hrvatsku su išli 22 transporti medikamentov u Hrvatsku. A sedam teretnjakov puno s hranom je išlo direktno u krizna područja. Oko 70% ovih pošiljkov je pokriveno iz fonda, a ostale su bile pokloni ljudi.

Bezbroj privatnih inicijativov, dobrotornih koncertov, balov i drugih benefiციjskih priredbov, pobiranj prateži i hrane, pomoćne akcije različenih seoskih društava za prijateljska sela u Hrvatskoj su po šacanj Hrvatskoga akademskoga kluba

HKD organizirao i smjestio bigunce iz različenih kriznih područjev. Ukupno je Kulturno društvo u Gradišću smjestilo 1.520 ljudi, od njih 1.200 djece i 320 odraslih. Ljudem su preskrbili smještaje u Gradišću, Beču, Štajerskoj, Koruškoj i Gornjoj Austriji. Za jedan dio djece su mogli organizirati podučavanje po nastavnom planu Hrvatske. Zasada se podučava sve skupa u 40 razredi pomoću učiteljev, ki su došli skupa s dicom. Ovo školsko vrime u Austriji čedu dicitu po povratku u domovinu uračunati u predviđenu školsku izobrazbu, da ne bi zgubili ljeto.

Hrvatsko gradišćansko kulturno društvo u Beču i Hrvatski akademski klub su uglavnom organizirali smještaj za dicitu. Zajedno su smjestili 470 djece u Austriji. Dodatno je smješćeno još 150 djece u Petrovom Selu i okolici, u Sambotelu i Kisegu. Kako javljaju HAK i HGKD su smjestili u prvom redu školsku dicitu kod gradišćanskohrvatskih obitelji u Slovačkoj i Ugarskoj, a brojno i u Beču. Uz skupne akcije je HGKD dodatno mogao posredovati mjesta za oko 60 ljudi, ki su došli sa socijalnom službom Narodne stranke. Za 240 djece, ku HKD u Gradišću nije mogao smjestiti, se je skrbilo Hrvatsko gradišćansko kulturno društvo u Beču.

Hrvatski akademski klub je organizirao prve smještaje u gradišćanskohrvatski seli Ugarske i Slovačke zajedno s Hrvatskim Jandrofom i Gradišćanskohrvatskim društvom u Ugarskoj. Sve skupa je bilo samo onde 640 mjest, od kih je manje od polovice direktno

šilingov. Svota za hranu iznaša 645.000 šilingov, a za hitnu pomoć biguncem, ki su došli u Gradišće izdali su 57.000.- šilingov. Tako je iznašao saldo 13. januara prilično 300.000 AS. Izvan uplaćenih pinez na ov fond za

doprimiti stvari u vridnosti od prilično 10 milijuni šilingov za Hrvatsku. Ove stvari su u velikom direktno išle u Hrvatsku na ona mjesta, kade su najpotrebija. Uz koordinaciju „Socijalnoga fonda za Hrvatsku“ je

popunjeno. Neke grupe konačno nisu došle, jer se je situacija u Hrvatskoj poboljšala. Koliko dice je kasnije došlo na početnu inicijativu direktno Gradišćanskim Hrvatima u Ugarsku i koliko dodatnih mjest su organizirali Gradišćanski Hrvati u Ugarskoj i Slovačkoj da zasada nije poznato, su pisali HAK i HGKD u izjavi za štampu početkom ovoga ljeta.

Hrvatska narodna visoka škola i Hrvatski kulturni i dokumentarni centar Šuševci su osnovali djelatnu zajednicu „Dica iz Hrvatske“, ka je primila dicitu iz Osijeka odnosno Slavonije. Ukupno je do početka novembra 400 dice evakuirano, smješćeni su pretežno po Gradišću, Gornjoj Austriji i u Štajerskoj, je rekao Martin Ivančić za djelatnu zajednicu. ○

Manjine u Hrvatskoj

Hrvatska ima jako čuda manjin. Uz najveću srpsku manjinu s oko 530.000 (?) pripadnikov je i cijeli red drugih manjin, ke imaju ali znatno manje pripadnikov. Najveći dio manjin u Hrvatskoj živi u Slavoniji, samo Talijani žive na jadranskoj obali, pred svim u Istriji. U vezi sa srpskom manjinom se mora napomenuti, da su Srbi do sada brojili kao narod u Jugoslaviji i da nisu spali pod pojam "manjina". Istotako nisu ni Slovenci i Hrvati u drugi republika bivše Jugoslavije brojili kao manjina.

Manjine su jako trpile od boja u Hrvatskoj. Tako je najveći dio Čehov i Slovakov iz Hrvatske evakuiran u ČSFR, a nije poznato, koliko će ih se vratiti. Ukrajina je bila ponudila evakuaciju Ukrajincev, Ugri su velikim dijelom pobegnuli u Ugarsku. Centri manjin u Slavoniji, njeva infrastruktura, njevi domi,

njeve škole i njeve crkve su velikim dijelom porušeni. Rusini, ki su imali svoje sjedišće u Vukovaru, su zgubili sve. Pismo iz Gradišća na njevu organizaciju se je vratilo; pečat je rekao sve: "ne postoji više". Nimci i Austrijanci su morali evakuirati svoje sjedišće iz Osijeka. Mnogo pripadnikov manjin je ili na bigu ili u Hrvatskoj narodnoj gardi, da branu svoju domovinu. Za manjine igrarodna gruda duplo važnu ulogu ...

Koliko Srbov je danas u Hrvatskoj isto ne more nijedan reći. Mnogi od njih su napustili svoja sela, a kada se je vojska povukla iz sjeverne Hrvatske, je prošlo mnogo srpskih vojakov i oficirov s obitelji. Na drugu stran su počeli Srbi naseljavati hrvatska sela u istoku Hrvatske, iz kih su prognali hrvatsko stanovništvo. Cilj je promjena etničke strukture u pogledu na moguće narodno glasovanje.

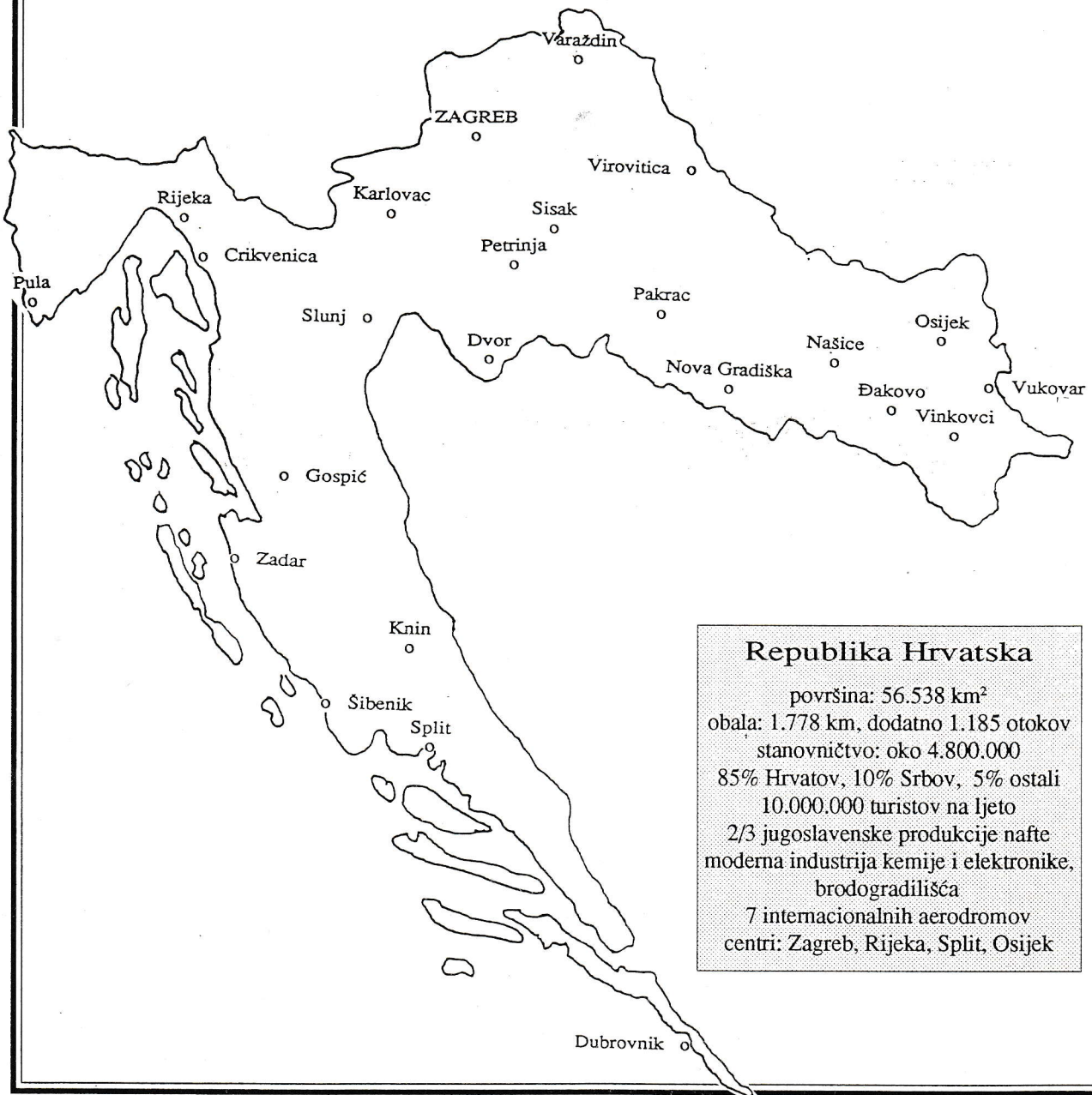
Stanovništvo Hrvatske*

UKUPNO*	4.601.469
Hrvati	3.454.661
Srbi	531.502
"Jugoslaveni"*	379.057
Ugri	25.439
Slovenci	25.136
Muslimani	23.740
Čehi	15.061
Talijani	11.661
Crnogorci	9.818
Slovaki	6.533
Albanci	6.006
Makedonci	5.362
Romi	3.858
Rusini	3.321
Ukrajinci	2.515
Nimci	2.175
Poljaki	758
Rusi	758
Rumunji	609
Bugari	441
Austrijanci	352
Židovi	316
Turki	279
Grki	100
Vlahi	16
ostali	1.553
nisu se izjasnili	17.133

*prema brojidbi 1981.

REPUBLIKA HRVATSKA

Republika Hrvatska

površina: 56.538 km²
obala: 1.778 km, dodatno 1.185 otokov
stanovništvo: oko 4.800.000
85% Hrvatov, 10% Srbov, 5% ostali
10.000.000 turista na ljetu
2/3 jugoslavenske produkcije nafte
moderna industrija kemije i elektronike,
brodogradilišta
7 internacionalnih aerodromov
centri: Zagreb, Rijeka, Split, Osijek

P. b. b.

Erscheinungsort: 1040 Wien
Verlagspostamt: 1040 Wien

DRUCKSACHE